

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

K) HELSO- OCH SJUKVÅRDEN. II.

ÖFVERSTYRELSENS ÖFVER HOSPITALLEN
UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1867.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS JOH. BECKMAN,
1869.

INLEDNING

TILL

**Bidrag till Sveriges officiella statistik. K, Hälso- och sjukvården. 2,
Överstyrelsens över hospitalen underdåniga berättelse för år ... – Stockholm
: P.A. Norstedt & Söner, 1862-1910.**

Täckningsår: 1861-1910.

**Överstyrelsens över hospitalen underdåniga berättelse för år ... ersattes
1903 av Medicinalstyrelsens underdåniga berättelse angående
sinnessjukvården i riket året 1901**

Överstyrelsen över hospitalen ersattes 1902 av Medicinalstyrelsen.

Föregångare:

Sundhets-collegii underdåniga berättelse om medicinalverket i riket. – Stockholm : P.A. Norstedt & söner, 1853-1862.

Täckningsår: Årg. 1(1851)-10(1860).

Efterföljare:

Sinnessjukvården i riket / av Kungl. Medicinalstyrelsen. – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1913-1941. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1939.

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

K) HELSO- OCH SJUKVÅRDEN. II.

ÖFVERSTYRELSENS ÖFVER HOSPITALLEN
UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1867.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS JOH. BECKMAN,
1869.

Innehållsförteckning.

Underdånig berättelse.

1. Sjukvård.....	Sid. IV-VII.
2. Religionsundervisning och själavård.....	» VII.
3. Byggnader m. m.....	» VII-XI.
a) Hernösands hospital.....	» VII-VIII.
b) Upsala hospital.....	» VIII.
c) Stockholms hospital.....	» VIII-IX.
d) Nyköpings hospital.....	» IX.
e) Wadstena hospital.....	» IX.
f) Wexiö hospital.....	» IX.
g) Göteborgs hospital.....	» X.
h) Malmö hospital.....	» X.
i) Wisby hospital.....	» X-XI.
4. Beklädnad, sängutredning, inventarier.....	» XI.
5. Utspisning och mathållning.....	» XI.
6. De sjukas sysselsättning.....	» XII.
7. Allmänna Hospitals- och Barnhusfonden.....	» XII-XIII.

Bilagor.

Bil. A. Redogörelse för sjukvården å Rikets samtliga Anstalter för sinnessjukas behandling under år 1867; af Generaldirektören öfver dessa Anstalter.....	Sid.	1-29.
Tab. 1. Öfversigt öfver antalet vårdade å samtliga anstalter för sinnessjukas behandling under år 1867.....	»	1.
Tab. 2. Öfversigt öfver sjukdomsformerna, hvilka förekommit bland vårdade å samtliga anstalter för sinnessjukas behandling under år 1867.....	»	3.
Tab. 3. Öfversigt öfver Komplikationer med sinnessjukdom, hvilka bland fallsotssjuka förekommit under år 1867.....	»	4.
Tab. 4. Öfversigt öfver å samtliga anstalter för sinnessjukas behandling under år 1867 intagne.....	»	4-5.
Tab. 5. Öfversigt öfver från samtliga anstalter för sinnessjukas behandling under år 1867 afförde.....	»	8-9.
Tab. 6. Öfversigt öfver förhållandet under år 1867 mellan vårdades och affördes, (tillfrisknades, förbättrades, oförbättrades samt dödes), antal inom de särskilda anstalterna för sinnessjukas behandling.....	»	10.
Tab. 7. Öfversigt öfver å samtliga anstalter för sinnessjukas behandling under år 1867 aflidne.....	»	12-13.
Tab. 8. Öfversigt öfver å samtliga anstalter för sinnessjukas behandling under år 1867 vårdades lefnadsålder.....	»	14.
Tab. 9. Öfversigt öfver å samtliga anstalter för sinnessjukas behandling den 31 December 1867 befintlige sjuka.....	»	14-15.
Tab. 10. Öfversigt öfver de sjukas fördelning inom samtliga anstalter för sinnessjukas behandling den 31 December 1867.....	»	16.
Tab. 11. Öfversigt öfver å samtliga anstalter för sinnessjukas behandling den 31 December 1867 befintliges födelseort, boningsort och civilstånd.....	»	18-19.
Tab. 12. Öfversigt öfver å samtliga anstalter för sinnessjukas behandling vid 1867 års början kvarliggandes och under 1867 intagnes stånd och yrke.....	»	20-21.
Tab. 13. Uppgift på antagliga orsaker, under vilkas inflytande sinnessjukdom uppkommit bland å samtliga anstalter för sinnessjukas behandling under år 1867 vårdade.....	»	22-23.
Tab. 14. Uppgift på tillfälliga sjukdomar bland å samtliga anstalter för sinnessjukas behandling under år 1867 vårdade.....	»	25-26.

Tab. 15.	Öfversigt öfver antalet sjukplatser, underhållsdagar och medeltal sjuke för dag, äfvensom öfver kostnaden för utspisning och för läkemedel samt totalkostnad för sjukvården, vid samtliga anstalterna för sinnessjukes behandling under år 1867.....	Sid.	27.
Tab. 16.	Uppgift på vid samtliga anstalter för sinnessjukes behandling i och för sjukvården anställde tjenstemän och betjening.....	»	29.
Bil. B.	Sammandrag öfver Allmänna Hospitals- och Barnhus-Fondens inkomster år 1867...	»	31.
Bil. C.	Sammandrag öfver Allmänna Hospitals- och Barnhus-Fondens Utgifter år 1867.....	»	32-33.
Bil. D.	Sammandrag af Allmänna Hospitals- och Barnhus-Fondens Kapitalräkning för år 1867.....	»	34-35.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Till Eders Kongl. Maj:t får Serafimer-Ordens-Gillet i underdånighet afgifva berättelse om rikets hospitalsväsen under år 1867, innefattande redogörelse för *sjukvården* vid hospitalen, *religiönsundervisningen* och *själavården*, *byggningarna*, *utredningen* och *utspisningen*, samt de sjukas *sysselsättning*, hvartill slutligen kommer uppgift å *inkomster* och *utgifter* eller den s. k. *hospitalsfondens ställning*.

1. Sjukvård.

Vid 1866 års slut funnos vid rikets *nio* hospital 1,255 *sjukplatser*; dessas antal ökades under år 1867 med 67, hvadan platsantalet vid detta års slut uppgick till 1,322. Af de nya platserna hafva 20 blifvit upprättade vid Upsala hospital, 7 vid Nyköpings, 30 vid Wexiö och 10 vid Wisby. Dessa hospital hafva nemligen kunnat lämpligen utvidgas, och kostnaderna härför hafva blifvit bestridda af de anslag, som för ändamålet beviljades under riksdagarna 1862—63 och 1865—66. Bland de nyupprättade platserna äro åtta egnade åt första betalningsklassens sjuke, de öfriga 59 för andra och tredje betalningsklassernas. Af alla nu befintliga sjukplatser äro 70 beräknade för första klassen, 1,252 för de öfriga klasserna. — Vid 1867 års slut voro 1,271 platser upptagne, nemligen 47 af första klassen, samt 1,224 af andra och tredje klasserna. Vid denna tid voro sålunda 23 platser lediga för sjuke af första klassen, 28 för de öfriga klasserna. Enär de upptagna platsernas antal var vid 1867 års början 1,213, men vid årets slut uppgick till 1,271, följer att 58 platser *flera* voro vid slutet af året än vid dess början besatta. Hospitalen hafva sålunda under redovisningsåret varit strängt anlitade, dock hafva, till följd af de nämnda nyupprättade platserna, alla till hospitalsvård berättigade inträdessökande kunnat emottagas, ehuru väl uti åtskilliga fall först efter längre eller kortare väntningstid. — Då erfarenheten under de sednaste åren gifvit vid handen, att antalet sinnessjuke, som äro berättigade att komma i åtnjutande af hospitalsvård, inom riket tydligen tilltagit, ej endast i förhållande till den stigande folkmängden, utan med all säkerhet derutöfver, har Öfverstyrelsen för hospitalsväsendet bemödat sig, att genom årliga tillökningar af sjukplatsernas antal, söka motsvara behovet och allmänhetens skäliga fordringar. Sålunda hafva under de sednaste sex *) åren, från 1861 års slut, då sjukplatsernas antal vid samtliga hospitalen var 1,074, ej mindre än 248 nya platser blifvit upprättade, d. ä. i medeltal 41,33 för år.

Under redovisningsåret hafva, å samtliga hospitalen, 1,601 patienter blifvit *vårdade*. Af desse voro 1,213 kvarliggande från år 1866, och 388 under året intagne. Under år 1866 vårdades 1,511, af hvilka 324 under året intogos. Sålunda hafva, under år 1867, 90 *flere* blifvit vårdade, och 64 *flere* intagne, än under 1866. Till upplysning i hvad mån hospitalens verksamhet under de sednaste sju åren ökats, i sammanhang med det ökade behovet af vård för sinnessjuke, må anföras, att under år 1861 vårdades endast 1,258 och intogos 285; sålunda vårdades under 1867 ej mindre än 343 *flere*, och intogos 103 *flere*, än under 1861.

Å samtliga hospitalen hafva under de sednaste sju åren blifvit *intagne* 2,258, eller i medeltal för år 322. Under samma tid hafva 9,949 blifvit vårdade; i medeltal för år 1,421. Af de vårdade voro 4,922 män, 5,027 qvinnor; skillnaden sålunda mellan båda könen antal föga betydlig. — Bland de under redovisningsåret vårdade hafva 72 tillhört första betalningsklassen, 1,529 de öfriga klasserna. Af de sistnämnde voro, bland de vid årets slut kvarliggande, 116 betalande i andra klassen, 978 i tredje, samt 130 gratister. Bland gratisterna äro uppförda de s. k. kriminalpatienterna; dessas antal uppgick vid årets slut till 69, af hvilka 30 begått mord och dråp (8 å egna barn), 9 anlagt mordbrand, 15 föröfvat stöld, o. s. v.

Antalet från samtliga hospitalen under redovisningsåret *afförde* har varit 330; af desse hafva 139 lemnat anstalterna såsom till helsan återställde, 43 såsom förbättrade, samt 45 såsom oförbättrade och obotlige, och i öfrigt 103 affidit. Af de vårdade hafva sålunda 8,68 % tillfrisknat, 6,43 % affidit, d. ä. *en tillfrisknad* på 11,5 vårdade; *en död* på 15,5 vårdade. — Oaktadt det ringa antalet tillfrisknade i förhållande till vårdade, måste dock derjemte upplysas, att af dem, hvilka lemna hospitalen, till helsan, såsom det synts, fullkomligt återställde, återfalla beklagligen ej

*) Uti den underdåniga berättelsen för 1866 förekommer följande tryckfel: sid. iv, rad 13 uppfifrån, *står*: under loppet af sex år blifvit tillökadt med 181, eller i medeltal 30 för år; *skall vara*: under loppet af fem år blifvit tillökadt med 181, eller i medeltal 36,30 för år.

få, förr eller sednare, ånyo uti sinnesrubbing. Att döma af de recidiverande fallens antal bland de under sednare åren intagne, skulle endast omkring två tredjedelar af dem, som lemna hospitalen såsom tillfrisknade, förblifva friska, och omkring en tredjedel återfalla. Resultaten af hospitalsvården, med hänsyn till de sjukes återställande, är sålunda nedslående; de svenska hospitalsinrättningarna stå dock härutinnan ej sämre, än det öfriga Europas; erfarenheten är öfverhufvudtaget allestädes ungefär lika otillfredsställande.

Bland orsakerna till de så föga uppmuntrande resultaten af sinnessjukes behandling står i främsta rummet den vanligtvis alltför långa tid, som förflyter mellan insjuknandet och inkomsten till hospitalsanstalt. Ju tidigare från sjukdomens utbrott en ändamålsenlig behandling inledes, desto mera gynnande äro utsigterna för helsans återställande. Detta är ej af allmänheten känt, hvadan de sjuke, särdeles å landsbygden, qvarhållas så länge i hemmen, till dess sjukdomen inträdt i ett stadium, der föga utsigt finnes till helsans återställande.

Helsotillståndet med hänsyn till tillfälligt uppträdande sjukdomar, oberoende af sinnesrubbingen, har vid samtliga anstalter öfverhufvudtaget varit tillfredsställande. Antalet för tillfälliga sjukdomar vårdade har endast uppgått till 25,67 % af alla å anstalterna under året vårdade. Under vanliga förhållanden antages, att ju lägre antal tillfälliga sjukdomar förekommer inom en sjukvårdsanstalt för sinnesrubbede, desto bättre äro de sanitära förhållanden, som inom densamma herrska. Tillämpas detta på de svenska hospitalen, blir omdömet om dem i detta hänseende allt fördelaktigare och fördelaktigare under hvart och ett af de sednare åren. Under år 1862 uppgick nemligen antalet af patienter med tillfälliga sjukdomar till 41 % af de vårdade; under år 1863 till 36 %; under åren 1864 och 1865 till 35 %; under 1866 till 33 %, samt under redovisningsåret till 25,67 %. — Någon epidemisk sjukdomsform har under året ej, till något betydligare omfång, förekommit inom någon af de särskilda anstalterna; inom Malmö hospital hafva visserligen smittkoppor uppträdt, men genom vidtagna åtgärder inskränktes de insjuknades antal derstädes till endast åtta. — Hvad dödligheten — ofvan angifven till 6,43 % af alla vårdade — beträffar, så är den ej någon tillförlitlig mätare på helseotillståndet, enär de flesta af dem, som affidit, varit behäftade med kroniska sjukdomar, hvilka utvecklats sig under ett vanligen längre vistande inom någon af inrättningarna.

De inom samtliga hospitalsanstalter vårdades antal har, såsom ofvan blifvit angifvet, varit 1,601; fördelas detta antal på rikets sednast uppgifna folkmängd, finnes, att under året vårdats *en* sinnessjuk på hvar 2,598:de af rikets invånare. Förhållandet i detta hänseende mellan vårdade från *landsbygd* och från *stad* är, såsom ock uti föregående berättelser blifvit anfördt, anmärkningsvärdt; från landsbygd har nemligen vårdats *en* sinnessjuk på hvar 3,942:dra invånare, från stad *en* på hvar 1,409:de. Detta förhållande, att antalet af sinnessjuka från stad är omkring tre gånger högre, än antalet sjuke från landsbygd, i jemförelse med folkmängd, har under de sednare åren med föga vexlingar egt rum. Förklaringen häröfver kan ej sökas annorstädes, än deri att stadslifvet alstrar större benägenhet för sinnessjukdoms uppkomst än landtlifvet, jemte det att städernas kommunalstyrelser oftare än landsbygdens söka inträde å hospital för sina sinnessjuka.

Ofvan är angifvet, att det år efter år stigande antalet inträdessökande å hospitalen hänvisar på, att sinnessjukdomarna inom fäderneslandet tilltaga i freqvens. Att härför med bestämdhet angifva orsakerna, eller någon mera framstående orsak, torde ännu vara för tidigt. Anmärkas bör dock, att en orsak, som under sednare åren tydligen visat sig vålla ett större antal sinnessjuka, än förr tyckes varit fallet, är det ärftliga anlaget, vare sig från fäderne, från moderne, eller från både fäderne och moderne på en gång. Förhållandet härmed har under de sednare sju åren varit, att, år 1861 intogos 31 och vårdades 130 med sinnessjukdom, antagligen framkallad af ärftligt anlag; under 1867 intogos 58, vårdades 211. Inom dessa sju år har sålunda antalet intagne nära fördubblats. I medeltal för de nämnda åren hafva nära 12 % af alla intagne tillhört denna kategori; under 1867, 22 %. Detta förhållande är uti socialt hänseende alltför viktigt, för att ej böra närmare beaktas, ty härmed står i sammanhang frågan om giftermål inom och mellan familjer, uti hvilka ärftligt anlag för sinnessjukdomar i en eller annan led visat sig förekomma.

Antalet underhållsdagar för alla inom samtliga hospitalen vårdade har under redovisningsåret uppgått till 459,411; hvadan medeltalet dagligen vårdade utgör 1,259. Under år 1866 var detta medeltal 1,206; 53 *flere* hafva således dagligen i medeltal blifvit vårdade under 1867, än under 1866. Under år 1862 var detta medeltal 1,044; från detta år till och med 1867 har sålunda antalet dagligen vårdade ökats med 215, d. ä. att under 1867 vårdades hvarje dag af året i medeltal 215 sjuke *flere*, än under 1862. Denna betydliga tillökning af hospitalens verksamhet har egt rum under en tidrymd af sex år, således i medeltal med 35,8 för år.

Kostnaderna för de sjukas utspisning vid samtliga hospitalen hafva under året uppgått till 179,193 R:dr 28 öre. Fördelas denna summa på underhållsdagarnas antal, erhålles den dagliga medelkostnaden för utspisning för hvarje person; den utgör 39,00 öre för dag, 142 R:dr 35 öre för hela året. Under 1866 var hela utspisningskostnaden 166,172 R:dr 23 öre och den dagliga medelkostnaden 37,75 öre. Hela mathållningen för år 1867 har sålunda kostat 13,021 R:dr 5 öre mera, än under 1866; hvarje dagportion har varit 1,25 öre dyrare. Detta förhållande har sin orsak, ej uti tilldelande åt de sjuke af större matquantiteter, utan uti vissa förnödenheters högre pris under 1867 mot under 1866, särdeles vid några af hospitalen. Såsom exempel må anföras, att då den dagliga medelutspisningskostnaden i Hernösand för år 1866 var 40,2 öre, uppgick den för 1867 till 51,7 öre, beroende på den felslagna skörd, som drabbade de norra landskapen under detta år. Specificerade uppgifter härom finnas å tab. 15, bilaga A.

Utgifterna för läkemedel hafva vid samtliga hospitalen ej gått högre än till 3,623 R:dr 8 öre. Fördelad på underhållsdagarna blir medelkostnaden för läkemedel för hvarje person för dag 0,79 öre; för hvarje person för år 2 R:dr 87 öre.

Totalkostnaden för sjukvården i sin helhet, hvarunder inbegripas *alla utgifter*, af hvad beskaffenhet de vara må, med undantag endast af dem för byggnadernas underhåll och för nybyggnader samt onera och utskylder, utgör 401,106 R:dr 90 öre. Fördelas denna summa på underhållsdagarna, erhålles *hela underhållskostnaden för hvarje vårdad person för dag*. Denna blir 87,38 öre, d. v. s. att *hvarje sjuk kostat i medeltal för dag 87,38 öre; för år således 318 R:dr 59 öre*. Under 1866 var ifrågavarande totalkostnad 379,329 R:dr 90 öre; utgifterna för hospitalsvården under 1867 öfverstiga således dem för föregående år med 21,777 R:dr 69 öre; medelkostnaden för dag under 1866 var 86,18 öre; 1867 års totalkostnad för hvarje sjuk för dag öfverstiger sålunda den för 1866 med 1,20 öre. Förklaringen häraf ligger hufvudsakligast uti det nyss anmärkta förhållandet med åtskilliga lifsförnödenheters högre pris. Den högsta medelkostnaden för dag under de sednaste sju åren inträffade under 1864 med 90,08 öre; den lägsta under 1865 med 81,93 öre. Antagligen kommer under vanliga förhållanden ifrågavarande medelkostnad att hålla sig inom dessa maximi- och minimala. Närmare upplysningar rörande totalkostnaderna vid de särskilda hospitalen finnas specificerade å tab. 15, bilaga A.

Uti antalet af hospitalens läkarepersonal har under redovisningsåret endast den förändring egt rum, att en Biträdande läkare blifvit anställd vid Wexiö hospital. Hitintills hade Öfverläkaren ensam derstädes förestått sjukvården; men då sjukplatsernas antal under året ökades från 150 till 180, ansågs ett biträde vara af behovet påkalladt.

Den för sjukvården afsedda betjeningens antal var vid 1867 års slut 129; och då medeltalet dagligen vårdade sjuke å alla anstalter under redovisningsåret varit 1,259, följer, att på hvar och en af sjukvaktarepersonalen öfverhufvudtaget i medeltal komma 9,75 sjuke. Detta medeltal var under 1866, 9,49. Förhållandet mellan antalet sjukvaktarepersonal och antal sjuke inom de särskilda anstalterna är något olika. Lägsta antalet sjuke på hvarje sjukvaktare förekommer vid Göteborgs, i förhållande som 7,33 : 1; det högsta vid Nyköpings, i förhållande som 11,80 : 1. Specificerade upplysningar härom finnas å tab. 16, bilaga A.

Rörande den speciela sjukvården och med densamma i samband stående förhållanden, får Öfverstyrelsen i underdånighet bifoga af Generaldirektören öfver hospitalen afgifven redogörelse (Bil. A). Nämnde Generaldirektör har under året inspekterat hospitalen i Upsala, Stockholm, Nyköping, Wadstena, Wexiö, Göteborg, Malmö och Wisby. samt öfver dessa inspektioner till Öfverstyrelsen afgifvit berättelser.

2. Religionsundervisning och själavård.

I öfverensstämmelse med den af Öfverstyrelsen sednast utfärdade instruktion för predikanterna har religionsundervisningen och själavården inom hospitalen blifvit fortfarande bestridd. Fullständig Gudstjenst förrättas hvarje Söndag vid alla hospital, utom Nyköpings och Wisby, der dylik eger rum endast hvarannan Söndag. Gudstjensterna bevistas af ett vexlande antal af de sjuke, allt efter som deras tillstånd medgifver. H. H. Nattvard utdelas dels till konvalescenter, dels ock till sådana sjuke, som under längre mellantider af redighet och besinning förmå inse vigten af denna heliga förrättning och åstunda deraf blifva delaktige. Morgon- och aftonböner förrättas dagligen, af betjeningspersonalen, inom samtliga sjuksalar vid alla hospital. — Religionsundervisning meddelas af predikanterna, antingen till flera på en gång, å vissa härför bestämda timmar, eller ock mera enskildt, allt efter förefallande omständigheter. Skolundervisning eger rum vid de större hospitalen och besörjes dels af predikanterna, dels af särskildt antagne skol-lärare. Af de rörande nu nämnda förhållanden af predikanterna afgifna årsberättelser har Öfverstyrelsen inhämtat, att den presterliga verksamheten inom hospitalen utöfvar ett i allmänhet välgörande inflytande på många sjuke, företrädesvis vid börjande konvalescens, men ock vid sådana sjukdomsformer, der sjukdomens uppkomst varit beroende på inverkan af moraliska inflytelser.

Öfver de vid samtliga hospitalen befintliga boksamlingar hafva predikanterna inseendet. Dessa boksamlingar, hvilka visat sig vara särdeles viktiga i och för de sjukas sysselsättning under mera rediga perioder, tillökas småningom år efter år, samt begagnas flitigt af dem, som dertill hafva förmåga. Böckerna äro alla af religiöst eller historiskt syfte, eller innehålla så kallade allmännyttiga kunskaper i en populär framställningsform.

3. Byggnader m. m.

a) Hernösands hospital.

Någon nybyggnad har under året ej blifvit verkställd; endast några behöfliga reparationer och smärre förändringar. a) Uthusbyggnaden har i sin helhet blifvit brädbeslagen och affärgad; b) i stora köket har en ny större pannmur blifvit insatt; c) i korridoren utanför qvinnofdelningens arbetslokaler har trägolf blifvit inlagdt i stället för det förutvarande af tegel, samt en ny kakelugn i sjelfva korridoren uppförd; d) vinden å stora hospitalshuset har erhållit ny inredning med kontor och förrådsrum; e) härförutom åtskilliga reparationer å vattenledning, kakelugnar, dörrar, fönster, jemte målningsarbeten å sjuklokalernas väggar och möbler. Köksträdgården, för odling af potatis, rötter och grönsaker för hospitalets behof, har blifvit fullt ordnad; äfvenså parkanläggningen framföre hospitalet åt sjösidan. Promenadgårdarna äro ock färdiga, försedda med soltält och delvis planterade med parkträd.

På de grunder, som uti berättelsen för 1866 blifvit anförda, anhöll Öfverstyrelsen uti underdånig skrifvelse af den 3 Oktober 1867 om nådig framställning till den 1868 sammanträdande Riksdagen om beviljande af ett anslag af 14,500 R:dr för uppförande af en ny tvätthusbbyggnad af trä, innehållande ångpanna med nödiga apparater för tvätt m. m., samt derjemte förrådsrum, obduktionsrum och boningsrum för tvätterskor och dräng. Denna underdåniga framställning behagade Eders Kongl. Maj:t ej bifalla, hvadan hospitalets tvättanstalt ännu befinnes uti ett otillfredsställande skick. Den har under året blifvit till nödortf reparerad, men är dock under den kallaste årstiden nära nog oanvändbar.

b) Upsala hospital.

Enligt hvad uti den underdåniga berättelsen för 1866 anmäldes, blefvo ny- och tillbyggnaderna vid detta hospital ej fullbordade förr än vid årets slut, hvadan de nya lokalerna först vid 1867 års början blefvo för sjukvården tillgängliga. Den erfarenhet, som under året vunnits om ändamålsenligheten af de skedda förändringarna, har varit fullt tillfredsställande. Den nya cellafdelningen för män har visat sig på ett utmärkt sätt motsvara sitt ändamål, och sedan densamma blifvit tagen i fullständigt bruk, har ordningen och lugnet på mansafdelningen icke lemnat något öfrigt att önska. Den till denna afdelning hörande nya promenadgård har blifvit fullständigt planerad och försedd med plank. Dagrummen för de lugna patienterna, en trappa upp i denna flygel, äro väl ordnade och så belägna, att denna afdelnings sjuke hafva direkt utgång till parken och sålunda undgå att komma i beröring med de öfriga afdelningarnes.

Den lugna qvinnoafdelningens nya arbetssalar, den ena för väfnader, den andra för spånad, sömnad m. m., äro särdeles väl belägna, ljusa och luftiga; intet af de öfriga hospitalen har dem så fördelaktigt ordnade. Samtliga korridorer inom denna afdelning, jemte sofrummen i andra våningen, hafva under sommaren blifvit affärgade, så till tak som väggar, med vattenfärg; derjemte bröstpanelen till 4—5 fots höjd allestädes struken med oljefärg, likasom ock fönsterkarmar och nischer.

Öfriga rum och korridorer inom hela stora hospitalshuset hafva nästan alla blifvit till väggar och tak skrapade och affärgade. Uti alla fönster, der hitintills gallerbeklädnad saknats, har dylik blifvit anbragt på det sätt, att fina jertenar fastskrufvats vid spröjsarna. För de lokaler, till hvilka innanfönster hitintills saknats, hafva dylika blifvit anskaffade. — Uti bad- och duschrummen, så väl i stora hospitalshuset, som i tvätthuset, hafva nya golf blifvit inlagda, m. m.

Det nya ångköket med dess kokapparater och öfriga tillhörigheter har befunnits till alla delar väl motsvara sitt ändamål.

En länge öfverklagad brist på tjenliga verkstadsrum för manliga patienter har blifvit tillfredsställande afhjelpat derigenom, att det uti parken befintliga magasinshuset blifvit inredt till verkstäder. Sedan denna inredning blifvit fullbordad, hafva verkstadslokaler erhållits för snickare, skomakare, sadelmakare, målare, glasmästare och svarfvarer såsom ock för halmflätning; derjemte ett boningsrum för en af sjukvaktarne, samt å vinden lokaler till förvaring af materialier och färdiggjorda arbeten.

c) Stockholms hospital.

En ganska omfattande och kostsam reparation har under året måst verkställas å hospitalets tvättanstalt. Genom imman från apparaterna hade nemligen tak och väggar blifvit så angripna, att fara var för handen för det helas instörtande.

En likaledes ganska kostsam, men oundgängligen nödvändig, förändring har måst vidtagas med ledningarna för varmt vatten inom hospitalet. De tvänne å vindarna befintliga varmvattencisternerna af jernplåt befinnos nemligen

vara af rost så anfrätta, att de ej vidare kunde begagnas eller repareras. I dessas ställe anskaffades en reservoir af koppar, rymmande 700 kannor. Vattnet i densamma uppvärms medelst ångan från ångapparaten i stora köket; genom en rörledning af koppar om 1,933 fots längd ledes det varma vattnet härifrån till alla bad- och kökslokaler m. m. inom hela sjukhusbyggnaden. Genom denna anordning har en viktig förbättring inom inrättningen åstadkommits.

Åtskilliga mindre betydande reparationer hafva blifvit verkställda å uppvärmningsapparaterna, ångmaskinerna och ångpannmurarna, såsom ock inom stora köket och qvinnoafdelningens badrum. Inom tredje underafdelningen hafva tvänne större soffrum blifvit medelst kloasonväggar afdelade uti fyra mindre, med hänsyn till nödvändigheten att förskaffa flera isoleringsrum för oroliga och opålitliga sjuke. Inom fjerde och femte underafdelningarna hafva golfven blifvit omlagda, och dervid öppningarna för värmens utsläppande från de underliggande varmvattenrören konstruerade på ett nytt och mera ändamålsenligt sätt. — De enligt föregående berättelser påbörjade strykningar med oljefärg af korridorer och rum, till fem å sex fots höjd från golf, hafva blifvit fortsatta, samt äro nära fullbordade inom samtliga lokaler.

d) Nyköpings hospital.

Af skäl, som uti den underdåniga berättelsen för 1866 blifvit angifna, kunde de beslutade byggnadsarbetena — ombyggnad af cellflygeln och nybyggnad af portvaktstuga — ej påbörjas förrän under hösten af redovisningsåret. Grundmurarna för tillbyggnaden af cellflygeln och för portvaktstugan voro vid årets slut fullbordade. Enligt entreprenadkontrakt skall alltsammans vara färdigt den 1 Augusti 1869.

Inom sjelfva hospitalshuset hafva flera af rummen blifvit till väggar och tak affärgade samt nödiga reparationer i öfrigt vidtagna.

e) Wadstena hospital.

Sedan de uti föregående årens berättelser angifna vidlyftiga arbeten i och för tidsenliga förändringar, inom hospitalets qvinnoafdelning för andra och tredje betalningsklasserna, blifvit under år 1866 fullbordade, och derförutom mansafdelningens lokaler fullständigt ordnade, samt behöfliga verkstadshus uppförda jemte tvätanstalt, vedbodur, badhus, likbod med obduktionslokal, m. m., kunde Wadstena hospital vid 1867 års början anses vara uti fullständigt skick, med utrymme för 350 sjukplatser. Till följd häraf hafva under redovisningsåret ej några förändringar eller reparationer af större omfång varit behöfliga, utan endast sådana, som vanligen inom större byggnader årligen återkomma.

f) Wexiö hospital.

Uti den underdåniga berättelsen för 1866 meddelades, att de beslutade ganska omfattande ny- och tillbyggnaderna inom detta hospital voro vid årets slut så färdiga, att sjukens inflyttning uti de nya lokalerna kunde vid ingången af 1867 försiggå. Genom de skedda förändringarna har Wexiö hospital numera tillräckligt utrymme för 180 sjukplatser. Under redovisningsåret har erfarenheten vitsordat, att de vidtagna förändringarna varit till alla delar för sjukvården välgörande och ändamålsenliga. — Till följd af de under föregående år utförda, mera omfattande reparationsarbetena, hafva under redovisningsåret ej några dylika af betydelse varit behöfliga.

Under sommaren har en fullständig åskledningsapparat blifvit anbringad å stora hospitalsbyggnaden, till följd af det anslag, som vid 1866 års riksdag härför beviljades.

g) Göteborgs hospital.

Sedan Eders Kongl. Maj:t genom nådig skrifvelse den 14 Augusti 1867 gillat de ritningar, byggnads- och kostnadsförslag, som blifvit uppgjorda för uppförande af ett nytt hospital, i enlighet med det s. k. paviljongsystemet, för 150 sjukplatser, å Storehagen å ön Hisingen, samt bemyndigat Hospitalsöfverstyrelsen att om verkställandet på lämpligaste sätt gå i författning, har Öfverstyrelsen, efter inför Direktionen i Göteborg hållen entreprenadauktion, antagit Byggnästaren J. Dähn att uppföra samtliga hithörande byggnader mot en summa af 449,700 R:dr. De förberedande arbetena med planering, grundgräfnings och väganläggning påbörjades, samt skola fortsättas i den riktning, att hela detta byggnadsföretag må kunna vara fullbordadt sednast under år 1872.

Vid de gamla hospitalsbyggnaderna hafva under redovisningsåret ej andra reparationer blifvit vidtagna än sådana, som varit oundgängligen nödvändiga för att underhålla dem uti beboeligt skick.

h) Malmö hospital.

Genom nådig skrifvelse den 29 Juni 1866 anbefalldes Eders Kongl. Maj:t Hospitalsöfverstyrelsen, att, med anledning af den då nyss afslutade riksdagens hemställan »om behörig utredning af frågan, huruvida ett nytt hospital för rikets sydligaste provinser vore af oundgängligt behof påkalladt, äfvensom angående beloppet af de med inrättandet af en sådan anstalt förenade kostnader», afgifva utlåtande och derjemte föreslå den plats, dit ett hospital inom Skåne må kunna lämpligen förläggas. Till åtlydnad häraf förordnade Öfverstyrelsen Generaldirektören öfver hospitalen att i samråd med en af Öfverintendentsembetet utsedd arkitekt undersöka, hvilken af de inom nämnda provins föreslagna byggnadsplatser kunde anses vara för ändamålet bäst passande. På grund af härigenom erhållna upplysningar och efter inhämtade yttranden af såväl Hospitalsdirektionen i Malmö, som af för nödiga undersökningars verkställande utsedde sakkunnige män, vitsordade Öfverstyrelsen *först*, med hufvudsaklig anledning af den i alla hänseenden bristfälliga beskaffenhet, hvaruti det nuvarande hospitalet i Malmö befinner, behöfligheten af ett nytt hospital för rikets sydligaste provinser, samt föreslog *vidare* såsom lämpligaste byggnadsplatsen för detsamma en jord, tillhörig hospitalsfonden och belägen invid Höje å i närheten af staden Lund. Detta förslag behagade Eders Kongl. Maj:t godkänna och derjemte under den 6 Juni 1867 anbefalla Öfverstyrelsen, att i samråd med en af Öfverintendentsembetet utsedd arkitekt bestämma omfånget och anordningen af ifrågavarande sjukhus samt inkomma med fullständiga ritnings- och kostnadsförslag. Sedan Öfverstyrelsen godkänt ett af Generaldirektören i samråd med den af Öfverintendentsembetet utsedde arkitekten, Herr C. Stenhammar, upprättadt program, öfverlemnades detta program till bemalte Embete för behöriga ritningars och kostnadsförslags uppgörande.

Efter utförandet af de betydliga reparationsarbeten, hvilka uti berättelsen för år 1865 blifvit omförmälta, hafva inom Malmö hospital ej andra reparationer blifvit vidtagna än sådana, som varit oundgängligt påkallade, i afvaktan på det slutliga afgörandet af ofvannämnda nybyggnadsfråga. Under året hafva således endast åtskilliga rum blifvit till tak och väggar affärgade, några nytapetserade, åtskilliga nya golf inlagda, kakelugnar uppsatta, tvätthuset in- och utvändigt repareradt, nytt plank omkring en af promenadgårdarna uppfördt, diverse målning å fönsterkarmar och dörrar, m. m., m. m.

i) Wisby hospital.

Sedan de betydliga reparationer, ny- och tillbyggnader, för hvilka uti underdåniga berättelsen för 1866 blifvit redogjort, blifvit fullbordade, hafva ej under 1867 några reparationsarbeten inom byggnaderna varit behöfliga.

Utgifterna för reparationer, förändringar och förbättringar å byggnaderna vid samtliga hospitalen — härunder ej inbegripna sådana, som utgått medelst af Riksdagarna särskildt beviljade anslag i och för nybyggnader — hafva under redovisningsåret uppgått till 29,801 R:dr 31 öre. För närmare upplysning hänvisas till tab. bil. C.

---

4. Beklädnad, sängutredning, inventarier.

Uti den underdåniga berättelsen för 1866 finnes specificerad redogörelse för hithörande förhållanden vid hvarje särskildt hospital. Deraf framgick, att så väl beklädnad som sängutredning och inventarier inom samtliga hospitalen befunnos fullständiga och motsvarande behofven. Under redovisningsåret har sålunda endast behöfts att underhålla det befintliga, och med nya persedlar ersätta hvad som befunnits obrukbart och sålunda blifvit kasseradt. — Hvad slitningstid för beklädnad och sängkläder vid ett hospital angår, är den svårare att bestämma än vid andra offentliga inrättningar. Det är nemligen omöjligt att förekomma det många sjuke på ett eller annat sätt förstöra, sönderriva, allt hvad de af beklädnad kunna åtkomma, särdeles under nätterna. Då detta kan inträffa på ett af hospitalen i vida högre grad än på ett annat, allt efter beskaffenheten af de vårdades sjukdomstillstånd, följer, att en allmän regel härför svårigen kan uppställas. Den approximativa beräkning, som vanligen följes, är, att hvarje året om upptagen sjukplats fordrar uti årligt underhåll för beklädnad och sängkläder omkring 30 å 40 R:dr.

Utgifterna för inköp och underhåll af beklädnadspersedlar och sängkläder hafva under året vid samtliga hospital utgjort 38,348 R:dr 31 öre. Fördelas denna summa på medeltalet dagligen vårdade sjuke, finnes, att hvarje året om upptagen sjukplats för beklädnad och sängkläder kostat 30 R:dr 45 öre.

Utgifterna för inköp och underhåll af inventarier hafva uppgått till 10,461 R:dr 34 öre. Efter enahanda fördelningsgrund falla 8 R:dr 31 öre på hvarje året om upptagen sjukplats.

Specificerade uppgifter för hvarje hospital särskildt, rörande dessa utgiftsposter, finnas å tab. bil. C.

---

5. Utspisning och mathållning.

Utspisningsstaterna hafva under redovisningsåret förblifvit desamma, som under föregående år, med undantag för Nyköpings hospital, der en förbättrad utspisning blifvit införd. De hospital, der s. k. egen hushållning, och de, der entreprenad för mathållningen eger rum, hafva uti föregående årsberättelser blifvit angifna. — Medelpriset för utspisning för hvarje person för dag har ofvan blifvit meddeladt, nemligen 39.00 öre; äfvensom ock den summa, med hvilken utspisningskostnaden för 1867 öfverstiger den för 1866, af orsak, att lifsmedlens pris stod högre under det ena året än under det andra. — För upplysning om de olika utspisningskostnaderna vid de särskilda hospitalen hänvisas till tab. 15, bil. A.

6. De sjukas sysselsättning.

Med undantag af Göteborgs hospital finnes numera vid alla rikets hospital tillfälle till de sjukas sysselsättning. Vid Hernösands, Upsala, Stockholms, Wexiö och Wadstena finnas fullständiga och väl ordnade verkstadslokaler och arbetsrum, så för männer som för qvinnor; vid Nyköpings och Wisby hafva dylika, ehuru af mindre omfång, nyligen blifvit upprättade; vid Malmö finnas fullständiga arbetsrum för qvinnor, för männer åter ofullständiga. Tillfälle till trädgårds- och jordbruksarbete finnes endast vid Hernösands, Upsala, Stockholms och Wexiö hospital, obetydligt vid Wadstena; vid öfriga hospital intet. Bland de sistnämnde är dock utsigt att denna brist kan snart blifva afhjelpat vid Nyköpings, såsom ock vid Göteborgs, då det under byggnad varande nya hospitalet blir fullbordadt. — De sjukas ändamålsenliga sysselsättning, företrädesvis med sådana arbeten, som de under friska tillståndet handlagt, är af största vikt, å ena sidan såsom kuratift medel och för upprätthållande af deras fysiska krafter, å den andra med hänsyn till hospitalens ekonomiska fördel, enär de sjukas arbete uti en eller annan rigtning städse kommer hospitalet till godo.

7. Allmänna Hospitals- och Barnhusfonden.

I afseende på dess inkomster och utgifter återopas i underdånighet bilagorna B och C, samt kapitalräkningen, bilagan D.

Förhållandet mellan Hospitalsfondens *inkomster*, samt *afskrifningar* *) och *utgifter*, under åren 1862—1867 har varit följande:

<i>Inkomster.</i>		<i>Afskrifningar.</i>	<i>Utgifter.</i>
381,945,95.	År 1862.	5,422,35.	429,023,03.
421,391,05.	» 1863.	6,103,60.	432,611,78.
449,495,71.	» 1864.	5,370,51.	428,145,22.
427,795,02.	» 1865.	9,338,19.	441,914,13.
443,763,35.	» 1866.	7,929,15.	461,338,89.
475,581,60.	» 1867.	8,649,50.	476,746,17.
<u>Summa 2,599,972,68.</u>		<u>42,813,30.</u>	<u>2,669,779,22.</u>

Om från sammanlagda beloppen utaf afskrifningar och utgifter under dessa sex år..... 2,712,592,52
 drages sammanlagda beloppet af inkomsterna för samma år..... 2,599,972,68
 visar sig, att inkomsterna hafva understigit de förre med..... 112,619,84,
 dock bör sistnämnda summa minskas med det vid 1865—1866 års riksdag beviljade belopp till be-
 täckande af då befintlig brist i Hospitalsfonden 50,000,00,
 hvilka 50,000 R:dr ej finnas inberäknade här ofvan bland inkomsterna.

S:gr 62,619,84.

Utgående balansen för skulder vid 1867 års slut — tab. bil. D — visar en summa af 75,225,45.

*) Afskrifningarna finnas specificerade i tab. bil. C. Hit höra alla de der uppgifna poster, utom dem som äro uppförda uti kolumnen för »förminskade fastighets- och inventariervärden.»

Efter approximativa beräkningar öfver inkomster och utgifter under år 1868 kan antagas, att bristen under samma år kommer att belöpa sig till omkring 30,000 R:dr, hvadan sammanlagda bristen i fonden vid 1868 års slut torde blifva omkring 100,000 R:dr.

Detta förhållande, jemte orsakerna dertill, har Öfverstyrelsen uti underdånig skrifvelse den 19 Mars 1868 inför Eders Kongl. Maj:t anmält, med tillkännagifvande att Öfverstyrelsen under så beskaffade bekymmersamma omständigheter ej haft annan utväg till beredande af nödig jemvigt emellan hospitalsförvaltningens inkomster och utgifter, än att söka inskränka sjukvården till det omfång, som af därför tillgängliga medel betingas.

Serafimer-Ordens-Gillet framhårdar, med djupaste vördnad, trohet och nit,

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
undersåter och tjenare

G. A. Sparre.

L. Manderström.

F. Braunerhjelm.

O. I. Fåhræus.

Magnus Huss.

Stockholm den 9 December 1868.

T. A. Billbergh.

Redogörelse för sjukvården å Rikets samtliga Anstalter för sinnessjukes behandling under år 1867;

af

Generaldirektören öfver dessa Anstalter.

§ 1.

Öfversigt öfver antalet vårdade å samtliga anstalter för sinnessjukes behandling under år 1867.

Tab. 1.

	Antal befintli- ga sjuk- platser vidårets slut.	Qvarliggande sjuke från 1866.			Intagne under 1867.			Summa vårdade under 1867.			Afförde under 1867.			Qvarliggande till 1868.		
		m.	qv.	Sa.	m.	qv.	Sa.	m.	qv.	Sa.	m.	qv.	Sa.	m.	qv.	Sa.
Hernösands	124	64	48	112	12	10	22	76	58	134	11	4	15	65	54	119
Upsala	155	70	65	135	34	34	68	104	99	203	28	21	49	76	78	154
Stockholms	179	86	85	171	39	32	71	125	117	242	43	29	72	82	88	170
Nyköpings	67	30	30	60	11	10	21	41	40	81	9	7	16	32	33	65
Wadstena	350	163	163	326	40	38	78	203	201	404	40	38	78	163	163	326
Wexiö	180	76	77	153	30	24	54	106	101	207	17	15	32	89	86	175
Göteborgs	67	29	38	67	7	5	12	36	43	79	6	6	12	30	37	67
Malmö	175	81	94	175	35	17	52	116	111	227	34	20	54	82	91	173
Wisby	25	6	8	14	6	4	10	12	12	24	1	1	2	11	11	22
Summa	1322	605	608	1213	214	174	388	819	782	1601	189	141	330	630	641	1271

1. *Antalet befintliga sjukplatser vid årets slut.*

Vid utgången af år 1867 uppgick sjukplatsernas antal till 1322; detta antal utgjorde vid 1866 års slut endast 1255. Under redovisningsåret hafva sålunda ej mindre än 67 nya platser tillkommit, nemligen 20 vid Upsala, 7 vid Nyköping, 30 vid Wexiö och 10 vid Wisby. Under de sednast förflutna sex *) åren har sjukplatsernas antal blifvit ökad från 1074 — som det var vid 1861 års slut — till det nuvarande antalet 1322, d. ä. med 248, eller i medeltal med 41,33 för år. Denna betydliga tillökning har visat sig nödvändig för att skäligen kunna motsvara skyldigheten att emottaga sådana sjuke, som enligt gällande föreskrifter äro till vård å de offentliga anstalterna berättigade.

2. *Qvarliggande sjuke från år 1866.*

Vid 1867 års början voro å samtliga anstalter 1213 sjuke qvarliggande från år 1866; 605 män, 608 kvinnor; 49,87 % af de förre, 50,13 % af de sednare. Från 1865 qvarlägo till 1866, 1187; hvadan antalet sjuke vid början af 1867 öfversteg det vid början af 1866 med 26.

*) Uti redogörelsen för 1866, Bil. A., sid. 1, raden 8 nedifrån, står: under de sist förflutna sex åren; skall vara: under de sist förflutna fem åren.

3. *Intagne under år 1867.*

Antalet under redovisningsåret intagne utgör 388; 214 män, 174 kvinnor; 55,15 % af de förre, 44,85 % af de sednare. Under 1866 intogos 324, af hvilka 50,31 % voro män, 49,69 % kvinnor. De intagnes antal under 1867 öfverskjuter antalet under 1866 med 64. — Jemföres antalet af intagne med antalet vårdade finnes, att de förre utgöra 24,23 % af de sednare.

Förhållandet med de intagnes antal under *de sednaste fem åren* har varit:

1863.	1864.	1865.	1866.	1867.
314	332	337	324	388

Medeltalet årligen intagne under denna femårsperiod är 339; redovisningsåret har det högsta antalet.

4. *Antalet vårdade under år 1867.*

Under detta år hafva å samtliga anstalter blifvit vårdade 1601, det högsta antal, som hitintills förekommit. Af dessa voro 819 män, 782 kvinnor; 51,16 % af de förre, 48,84 % af de sednare. Under 1866 vårdades 1511; 49,24 % män, 50,76 % kvinnor; antalet vårdade under 1867 öfverstiger det under 1866 med 90. — Under *de sednaste fem åren* har de vårdades antal visat följande förhållande:

1863.	1864.	1865.	1866.	1867.
1360	1427	1488	1511	1601

Antalet vårdade sjuke har sålunda år efter år ökats, så att sista året af femårsperioden utvisar 241 flere vårdade än det första.

5. *Afförde under år 1867.*

Afförde hafva blifvit 330; 189 män, 141 kvinnor; 20,61 % af alla vårdade; 23,08 % af vårdade män, 17,95 % af vårdade kvinnor. Under 1866 affördes 298; 1867 har sålunda 32 flere afförde. — Enär 24,23 % af alla vårdade blifvit intagne och endast 20,61 % afförde, måste genom ett sådant förhållande, och så länge det fortfar, sjuknummern årligen ökas.

6. *Qvarliggande till år 1868.*

Den 31 December 1867 funnos å samtliga anstalter 1271 sjuke, hvilka alltså qvarlägo till 1868; af dessa voro 630 män, 641 kvinnor; 49,57 % af de förre, 50,43 % af de sednare. — Förhållandet för *de sednaste fem åren* med antalet qvarliggande från det ena året till det följande har varit:

Sjukantalet den 31 December.				
1863.	1864.	1865.	1866.	1867.
1095	1151	1187	1213	1271

Femårsperiodens slut utvisar således 176 sjuke fler än dess början; skillnaden i de sjukas antal vid slutet af 1866 och vid samma tid 1867 uppgår till 58.

Oaktadt platsernas antal under redovisningsåret blifvit ökadt med 67, voro dock vid årets slut endast 51 platser obesatta; ett förhållande, som å ena sidan visar huru behöflig den skedda tillökningen varit, och å den andra, att antalet af sinnessjuke, som äro berättigade till inträde å de offentliga anstalterna, tilltager, jemte det att allmänhetens förtroende för dessa anstalter synes blifvit mer och mer stadfästadt. — Af de obesatta platserna tillhörde 23 första

betalningsklassen, hvadan endast 28 voro disponibla för andra och tredje betalningsklasserna. — Af tabellen inhetas huru de obesatta platserna voro mellan anstalterna fördelade; nemligen 5 å Hernösands, 1 å Upsala, 9 å Stockholms, 2 å Nyköpings, 24 å Wadstena, 5 å Wexjö, ingen å Göteborgs, 2 å Malmö och 3 å Wisby.

Vid jämförelse mellan uppgifterna å ofvanstående tabell och de å motsvarande tabell uti redogörelsen för år 1866 finnes:

att sjukplatsernas antal under redovisningsåret blifvit ökad med 67;

att de intagnes antal under 1867 öfverstiger detta antal för 1866 med 64;

att de vårdade under 1867 äro 90 flere än under 1866;

att under 1867 affördes 32 flere än under 1866;

att antalet qvarliggande från 1867 till 1868 öfverskjuter det antal, som qvarlåg från 1866 till 1867, med 58; samt att 51 platser voro vid redovisningsårets slut oupptagna.

§ 2.

Öfversigt öfver sjukdomsformerna, hvilka förekommit bland vårdade å samtliga anstalter för sinnessjukas behandling under år 1867.

Tab. 2.

	Ursinne, <i>Mania.</i>			Tungsinne, <i>Melancholia.</i>			Vansinne, <i>Ecnolia.</i>			Förryckthet, <i>Paranoia.</i>			Svagsinnet, <i>Dementia.</i>			Fänighet, <i>Idiotia.</i>			Allmän förlamning, <i>Paralysis generalis.</i>			Fallandesot, <i>Epilepsia.</i>		
	m.	qv.	Sa.	m.	qv.	Sa.	m.	qv.	Sa.	m.	qv.	Sa.	m.	qv.	Sa.	m.	qv.	Sa.	m.	qv.	Sa.	m.	qv.	Sa.
Hernösands	24	16	40	13	12	25	4	1	5	10	7	17	21	14	35	2	5	7	—	—	—	2	3	5
Upsala	26	42	68	24	19	43	9	5	14	11	9	20	9	10	19	10	6	16	4	2	6	11	6	17
Stockholms	34	42	76	34	43	77	15	10	25	16	9	25	2	7	9	1	1	2	19	1	20	4	4	8
Nyköpings	4	2	6	7	12	19	1	2	3	9	6	15	11	7	18	5	7	12	—	—	—	4	4	8
Wadstena	29	38	67	26	36	62	24	23	47	15	17	32	46	33	79	34	36	70	4	—	4	25	18	43
Wexjö	19	21	40	18	18	36	23	11	34	15	6	21	20	39	59	6	2	8	1	—	1	4	4	8
Göteborgs	10	14	24	10	5	15	—	1	1	4	6	10	5	6	11	4	8	12	—	—	—	3	3	6
Malmö	22	23	45	26	27	53	20	18	38	15	18	33	22	18	40	5	3	8	—	—	—	6	4	10
Wisby	5	7	12	2	4	6	—	—	—	1	—	1	—	1	1	2	—	2	1	—	1	1	—	1
Summa	173	205	378	160	176	336	96	71	167	96	78	174	136	135	271	69	68	137	29	3	32	60	46	106

1601

1. *Ursinne.* Härunder äro 378 uppförde; 173 män, 205 kvinnor; 45,77 % af de förre, 54,23 % af de sednare. I förhållande till alla vårdade utgöra de med ursinne 23,61 %; 21,12 % af vårdade män, 26,21 % af vårdade kvinnor. — Under 1866 utgjorde de med ursinne 25,35 % af alla vårdade; 22,04 % af vårdade män, 28,55 % af vårdade kvinnor. — Under de sednare åren har antalet *med ursinne* vårdade hållit sig omkring en fjerdedel af alla vårdade; kvinnornas antal har merendels varit något högre än männernas.

2. *Tungsinne.* Hit höra 336; 160 män, 176 kvinnor; 47,62 % af de förre, 52,38 % af de sednare. Af alla vårdade utgöra de med tungsinne 20,98 %; 19,54 % af vårdade män, 22,51 % af vårdade kvinnor. — Under 1866

utgjorde de *med tungsinne* vårdade 19,19 % af alla vårdade; 18,68 % af vårdade män, 19,69 % af vårdade kvinnor. — De sednare årens erfarenhet gifver vid handen, att omkring en femtedel af alla vårdade lidit af tungsinne; procenten af vårdade män nära öfverensstämmande med den af vårdade kvinnor.

De med *ursinne* och *tungsinne* vårdade utgöra tillsammans 44,59 % af alla vårdade, således närmare hälften; 40,66 % af vårdade män, 48,72 % af vårdade kvinnor. — Under 1866 tillhörde 44,55 % af alla vårdade dessa båda sjukdomsformer.

3. *Vansinne*. Af de 167 vårdade voro 96 män, 71 kvinnor; 57,48 % af de förre, 42,52 % af de sednare; 10,43 % af alla vårdade; 11,72 % af vårdade män, 9,08 % af vårdade kvinnor. — Under 1866 voro af de vårdade, 51,69 % män, 48,31 % kvinnor; — 9,72 % af alla vårdade, 10,36 % af vårdade män, 9,12 % af vårdade kvinnor.

4. *Förryckthet*. Fallen af förryckthet utgöra 174; 96 män, 78 kvinnor; respektive 55,17 % och 44,83 %. Af alla vårdade, 10,87 % af vårdade män 11,72 %, af vårdade kvinnor 9,97 %. — Under 1866 voro de motsvarande talen 10,38 %, 11,69 % och 9,12 %.

5. *Svagsinnet*. Härmed vårdades 271; 136 män, 135 kvinnor; 16,93 % af alla vårdade; 16,61 % af vårdade män, 17,26 % af vårdade kvinnor. — Under 1866 voro de motsvarande talen 17,40 %; 17,87 % och 16,94 %.

6. *Fånighet*. Hithörande fall hafva varit 137; 69 män, 68 kvinnor; 8,56 % af alla vårdade; 8,42 % af vårdade män, 8,69 % af vårdade kvinnor. — Under 1866 utgjorde fånarne 9,13 % af alla vårdade.

7. *Allmän förlamning*. Under denna sjukdomsform äro 32 fall uppförde, af hvilka 29 varit män, 3 kvinnor. Dessa utgöra 2 % af alla vårdade; 1,81 % af vårdade män, 0,19 % af vårdade kvinnor.

8. *Fallandesot*. Af de 106 vårdade fallssotssjuka hafva 56,60 % varit af manligt, 43,40 % af qvinligt kön. De utgöra 6,61 % af alla vårdade; 7,28 % af vårdade män, 5,88 % af vårdade kvinnor. — Under 1866 vårdades 107 fallssotssjuka, utgörande 7,08 % af alla då vårdade.

§
Öfersigt öfver å samtliga anstalter för sinnes-

Tab. 4.

Sjukdomsform.	Anstalt.														Årstid för insjuknandet.																				
	Hermösands.		Upsala.		Stockholms.		Nyköpings.		Wadstena.		Wexjö.		Göteborgs.		Malmö.		Wislöf.		Summa intagne.		Januari.	Februari.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Augusti.	September.	Oktober.	November.	December.	Okänd.		
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.														S.a.	
Ursinne. <i>Mania</i>	6	2	10	19	9	15	1	—	8	15	10	9	5	2	12	10	3	3	64	75	139	8	11	5	10	13	10	9	4	6	10	6	9	38	
Tungsinne. <i>Melancholia</i>	3	5	10	10	11	14	3	7	9	13	9	9	1	2	15	6	1	1	62	67	129	6	6	8	14	6	9	5	5	3	6	4	10	47	
Vansinne. <i>Ecnosis</i>	—	—	4	3	3	1	1	—	8	5	4	2	—	1	1	—	—	—	21	12	33	—	—	3	—	2	1	1	—	1	1	1	2	21	
Förryckthet. <i>Paranoia</i>	—	2	1	—	1	—	2	1	—	4	—	—	—	—	4	1	1	—	13	4	17	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	16	
Svagsinnet. <i>Dementia</i>	3	1	—	—	1	—	2	—	5	3	1	4	1	—	—	—	—	—	13	8	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	20		
Fånighet. <i>Idiotia</i>	—	—	1	1	1	—	1	4	1	—	—	—	—	—	2	—	1	—	9	3	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	
Allmän förlamning. <i>Paralysis generalis</i>	—	—	4	1	12	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	18	2	20	—	2	3	3	—	1	1	—	1	2	—	—	7	
Fallandesot. <i>Epilepsia</i>	—	—	4	—	1	1	2	1	5	1	1	—	—	—	1	—	—	—	14	3	17	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
Summa	12	10	34	34	39	32	11	10	40	38	30	24	7	5	35	17	6	4	214	174	388	14	19	20	27	21	21	16	9	12	19	11	22	177	

Enär fallsotssjuka endast i sådana fall intagas till vård, då sjukdomen är komplicerad med någon form af sinnessjukdom, hvilken berättigar till inträde, meddelas följande

Öfversigt öfver Komplikationer med sinnessjukdom, hvilka bland fallsotssjuka förekommit under år 1867.

Tab. 3.

	Vårdade under år 1867			Komplikationer.										Icke uppgifven komplikation.		
				Ursinne.		Tungsiinne.		Förryckthet.		Svagsinnet.		Fänighet.				
	m.	qv.	S.a.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	
Hernösands	2	3	5	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—
Upsala	11	6	17	5	5	—	1	—	—	3	—	1	—	2	—	—
Stockholms	4	4	8	3	2	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—
Nyköpings	4	4	8	3	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	3	—
Wadstena	25	18	43	4	1	—	—	—	—	12	4	9	13	—	—	—
Wexjö	4	4	8	3	3	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Göteborgs	3	3	6	2	—	—	1	—	1	—	—	1	1	—	—	—
Malmö	6	4	10	2	1	—	—	—	—	2	1	1	1	1	1	1
Wisby	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Summa	60	46	106	23	13	—	2	1	1	18	8	13	18	5	4	—

Den komplikation, som oftast förekommit, har sålunda varit ursinne, med 33,96 % af de vårdade: dernäst fänighet med 29,24 %. — Under 1866 voro de motsvarande talen 27,10 % och 33,64 %.

3. sjukens behandling under år 1867 intagne.

Ålder vid intagningen.												Sjukdomens bestånd före intagningen.												Antal förutgångna anfall.																			
1-11:te—20:de lefnadsåret.		21—30.		31—40.		41—50.		51—60.		61—70.		Öfver 70 år.		Under 3 månader.		3—12 månader.		1—2 år.		2—3.		3—4.		4—5.		Öfver 5 år.		Okändt.		Inter.		Ett.		Två.		Tre.		Fyra eller deröfver.		Okändt.			
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.				
4	9	20	23	12	18	17	10	9	4	1	7	1	2	27	37	16	14	4	6	1	3	—	2	1	1	7	7	8	5	32	36	9	7	5	7	4	2	5	8	9	15		
2	2	24	12	20	25	9	17	4	6	3	4	—	1	19	16	23	22	5	12	6	4	—	1	3	—	3	10	3	2	36	36	5	9	1	1	1	1	—	2	19	18		
—	—	7	3	7	1	4	4	3	2	—	2	—	—	4	1	2	3	6	3	2	1	1	—	—	1	4	2	2	1	12	8	2	2	2	—	—	1	—	1	1	3	1	
—	—	3	—	2	1	4	—	1	2	3	1	—	—	1	—	2	—	1	1	1	1	—	—	1	—	6	3	1	—	7	3	1	—	—	—	1	—	—	—	—	4	1	
—	—	5	1	5	1	1	2	—	2	2	2	—	—	—	—	1	—	1	2	—	—	1	—	2	—	8	5	—	1	10	8	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	
4	—	4	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	3	—	—	9	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
—	—	1	8	1	8	—	2	—	—	—	—	—	—	6	1	4	—	4	1	2	—	—	—	1	—	1	—	—	6	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	11	—		
3	—	6	—	4	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	2	—	—	1	10	1	—	—	8	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	1
13	11	69	43	59	51	43	33	20	16	9	17	1	3	57	55	48	41	20	23	15	9	4	3	8	3	48	31	14	9	120	96	19	20	8	8	7	3	10	11	50	36		

1. *Sjukdomsformerna.* a) *Ursinne.* Antalet intagne med ursinne har varit 139; 64 män, 75 kvinnor; 35,82 % af alla intagne; 29,90 % af intagne män, 43,10 % af intagna kvinnor. — Under 1866 intogos 130; 66 män, 64 kvinnor; respektive 40,12 %, 40,49 % och 39,75 %.

b) *Tungsinne.* Af de 129 intagne voro 62 män, 67 kvinnor; 33,25 % af alla intagne; 28,97 % af intagne män, 38,44 % af intagna kvinnor. — Antalet intagne under 1866 var 99, med 41 män, 58 kvinnor; respektive 30,55 %, 25,15 % och 36,02 %.

Antalet intagne uti ursinne och tungsinne tillhopa uppgår till 268, d. ä. 69,07 % af alla intagne. Under 1866 var motsvarande tal 70,67 %; under 1865, 68,54 %; hvaraf vill synas, som förhållandet mellan intagne i allmänhet och intagne uti ursinne och tungsinne tillhopa föga vexlar, oaktadt det årligen intagna antalet af dessa former under sednaste åren ökats. Under 1866 intogos nemligen 229; — under 1861 endast 183.

c) *Vansinne.* Härmed hafva 33 blifvit intagne; 21 män, 12 kvinnor; 8,50 % af alla intagne; 9,81 % af intagne män, 6,89 % af intagna kvinnor. — Under 1866 utgjorde de med vansinne intagne 12,65 % af alla intagne; under 1865, 11,27 %.

d) *Förryckthet.* Endast 17 med denna form äro intagne, utgörande 4,38 % af alla intagne. De med *svagsinnet* intagne utgöra 5,41 %; de med *fänighet*, 3,09 %; de med *allmän förlamning*, 4,14 %, samt de med *fallandesot* 4,38 %. — Under 1866 voro de motsvarande talen, 2,43 %; 4,32 %; 1,85 %; 2,77 %; 5,25 %.

2. *Årstid för insjuknandet bland de intagne.* Bland de 388 intagne har årstiden för insjuknandet ej kunnat bestämmas för flere än 211, d. v. s. för 54,54 %. Under 1866 utgjorde de i detta afseende bestämda fallen 61,72 %. — Under årets första kvartal hade 53 insjuknat; under det andra 69; under det tredje 37; under det fjerde 52. Högsta antalet insjukningsfall hafva sålunda inträffat under andra kvartalet, det lägsta under tredje; ett förhållande, som under några föregående år äfvenledes egt rum.

Beträffande årstiden för insjuknandet uti *ursinne* och uti *tungsinne* har följande förhållande under *de sednaste sju åren* egt rum:

Under 1:sta kvartalet.		Under 2:dra kvartalet.		Under 3:dje kvartalet.		Under 4:de kvartalet.	
Uti ursinne.	Uti tungsinne.	Uti ursinne.	Uti tungsinne.	Uti ursinne.	Uti tungsinne.	Uti ursinne.	Uti tungsinne.
159	105	194	157	139	103	126	113
264		351		242		239	

Oftast inträffar sålunda insjuknande så väl uti ursinne, som uti tungsinne, under April, Maj och Juni månader; under årets öfriga månader synes föga anmärkningsvärd skiljaktighet ega rum.

3. *Ålder vid intagningen.* Högsta antalet intagne voro uti åldern mellan 21—30 och 31—40; tillsammans 222, d. ä. 57,22 % af alla intagne. Efter 40:de året sjunker antalet för hvarje årtionde; uti åldern öfver 70 år hafva fyra, d. ä. 1,03 %, blifvit intagne.

4. *Sjukdomens bestånd före intagningen.* Bland de 388 intagne har uppgift kunnat erhållas, huru länge sjukdomen varat före intagningen, för 365, d. ä. 94,07 %. Af dessa, med känd sjukdomstid före inkomsten, hade 30,68 % insjuknat inom tiden *under* 3 månader, 24,39 % mellan tre månader och ett år, 11,78 % inom 1—2 år, 6,58 % inom 2—3 år, 1,92 % inom 3—4 år, 3,01 % inom 4—5 år, samt 21,64 % öfver fem år. Inom första året efter insjuknandet hafva sålunda, bland de med känd sjukdomstid intagne, 55,07 % blifvit intagne. Under 1866 var motsvarande tal 49,07 %; under 1865, 54,01 %. — Intagne uti ursinne inom tre månader från sjukdomens utbrott voro 50,79 % af alla med ursinne intagne; under 1866 var denna siffra 42,30 %. — Intagne uti tungsinne inom tre månader från sjukdomens utbrott voro 28,23 %, och 1866, 26,26 %, af alla uti tungsinne, med känd sjukdomstid, intagne. — Inom första året uti ursinne

intagne voro 74,60 %; uti tungsinne 64,51 %, af alla i dessa former intagne. De motsvarande talen för 1866 voro 62,30 % och 57,55 %.

5. *Antal förutgångna sjukdomsfall före intagningen.* Förhållandet härmed har kunnat konstateras för 302 af de 388 intagne, d. ä. uti 77,83 %; för 1866 var denna siffra 81,79 %. För första gången insjuknade voro 216, d. ä. 71,52 % af alla med känt förhållande i detta hänseende intagne. För andra gången insjuknade voro 39, d. ä. 12,92 %; för tredje gången, 5,29 %; för fjerde gången, 3,31 %, samt för femte gången och derutöfver 6,96 %. De motsvarande talen för 1866 voro: 61,51 %; 14,35 %; 7,55 %; 3,77 %, samt 12,82 %. — Bland de 139, som under redovisningsåret blifvit intagne med *ursinne*, har förhållandet med förutgångna anfall kunnat konstateras uti 115 fall, d. ä. uti 82,72 %. Bland dessa voro 59,13 % för första gången insjuknade; 13,91 % för andra gången; 10,44 % för tredje gången; 5,22 % för fjerde, samt för femte gången och derutöfver 11,30 %. De motsvarande talen för 1866 voro: 51,89 %; 16,98 %; 10,38 %; 5,56 %, samt 15,09 %. Under 1867 utgjordes sålunda omkring tre femtedelar (af de intagne med *ursinne*) af s. k. färiska fall, två femtedelar af recidiverande; under 1866 tillhörde omkring halfva antalet de förra, och halfva de sednare. — Bland de 129 med *tungsinne* intagne har upplysning om förutgångna anfall kunnat erhållas för 92, d. ä. 71,31 %. Af de sålunda kända fallen voro 78,26 % för första gången insjuknade; 15,22 % för andra gången; 2,18 % för tredje gången, och lika för fjerde gången, äfvensom ock för femte gången och derutöfver. De motsvarande talen för 1866 voro: 62,65 %; 19,28 %; 7,23 %; 2,41 %, samt 8,43 %. — Det förhållande, som uti redogörelsen för 1866 blifvit anmärkt, att de sednare årens erfarenhet städse gifvit vid handen, hurusom *ursinne* recidiverar vida oftare än *tungsinne*, har äfven under 1867 bekräftats. Af de under året intagne med *ursinne* hafva 40,87 % varit recidiverande fall, med *tungsinne* endast 21,74 %.

Tab. 5.

Sjukdomsform vid intagningen.	Anstalt.																		T i l l																
																			Alder.																
	Hernösands.		Upsala.		Stockholms.		Nyköpings.		Wadstena.		Wexiö.		Göteborgs.		Malmö.		Wisby.		Summa afförde.		11:6—20:de lefnadsåret.		21—30.		31—40.		41—50.		51—60.		61—70.		Öfver 70 år.		
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Ursinne. <i>Mania</i>	3	3	9	10	13	9	2	1	7	9	4	6	2	4	12	7	1	1	33	50	103	4	4	15	12	3	9	8	7	2	3	3	4	—	—
Tungsinne. <i>Melancholia</i>	4	—	9	5	10	14	3	4	11	18	7	6	—	—	9	3	—	—	53	50	103	—	—	11	7	9	10	5	6	2	1	—	2	—	1
Vansinne. <i>Ecnia</i>	—	—	2	1	2	—	1	1	4	3	2	1	—	—	4	—	—	—	15	6	21	—	—	4	1	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—
Förryckthet. <i>Paranoia</i>	1	—	1	1	5	1	—	—	1	1	1	—	1	—	1	3	—	—	11	6	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svagsinnet. <i>Dementia</i>	2	—	—	2	1	1	2	—	5	4	2	2	2	2	6	5	—	—	20	16	36	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Fänighet. <i>Idiotia</i>	—	1	3	—	1	1	—	—	1	5	2	—	—	—	—	1	1	—	—	10	6	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Allmän förlamning. <i>Paralysis generalis</i>	—	—	—	2	9	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	3	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fallandesot. <i>Epilepsia</i>	1	—	4	—	2	2	—	—	4	1	1	—	1	—	1	1	—	—	14	4	18	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Okänd.....	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	11	4	28	21	43	29	9	7	40	38	17	15	6	6	34	20	1	1	189	141	330	4	4	30	20	13	20	13	15	5	4	4	6	—	1

De affördes antal, i förhållande till de vårdades, har vid de särskilda anstalterna varit ganska olika. Såsom ofvan — § 1 mom. 5 — blifvit anfördt, hafva af alla vårdade vid samtliga anstalter 20,61 % blifvit afförde; 23,08 % af vårdade män, 17,95 % af vårdade kvinnor. Vid de särskilda anstalterna har förhållandet varit:

Hernösands.	Upsala.	Stockholms.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexiö.	Göteborgs.	Malmö.	Wisby.
11,19 %	24,13 %	29,75 %	19,75 %	19,31 %	15,46 %	15,19 %	23,79 %	8,33 %

Högsta antalet afförde, i förhållande till vårdade, har förekommit å Stockholms, Upsala och Malmö anstalter, d. v. s. att personalomsättningen inom dessa anstalter varit lifligast; det lägsta antalet har varit å Wisby, Hernösands och Göteborgs; inom Wadstena och Nyköpings har förhållandet varit närmast intill det ofvanangifna medeltalet för samtliga anstalter.

1. *Afförde tillfrisknade.* a) *De tillfrisknades antal.* Af alla vårdade hafva endast 139 lemnat anstalterna såsom till helsan återställda; 8,68 % af alla vårdade; 8,42 % af vårdade män; 8,95 % af vårdade kvinnor. Under 1866 voro de motsvarande talen: 8,47 %, 6,98 % och 9,90 %. Medeltalet tillfrisknade, af alla vårdade, har för de sednaste sju åren varit 8,92 %; 8,52 % af vårdade män, 9,30 % af vårdade kvinnor. Det vill sålunda synas, som om qvinligt kön skulle lemna någon bättre utsigt för tillfrisknande än manligt.

Förhållandet mellan tillfrisknade och vårdade uti formerna ursinne, tungsinne och vansinne, har under året varit: att bland de uti *ursinne* vårdade, tillfrisknade 19,58 %; 20,23 % män, 19,07 % kvinnor; bland de uti *tungsinne*, 16,07 %; 16,88 % män, 15,34 % kvinnor; bland de uti *vansinne*, 4,79 %; 6,25 % män, 2,56 % kvinnor. Sålunda tillfrisknade omkring hvar femte af de uti ursinne vårdade, hvar sjetta af de uti tungsinne och hvar tjugonde af de uti vansinne. — Under 1866 tillfrisknade 18,51 % från ursinne, 15,17 % från tungsinne, 7,48 % från vansinne.

b) *De tillfrisknades ålder.* Jemföres de tillfrisknades antal inom hvarje åldersperiod med antalet af alla inom motsvarande period vårdade, enligt tabellen 8. erhålles följande öfversigt:

4.
sjukes behandling under år 1867 afförde.

f r i s k n a d e.																											Förbättrade.			Öförbättrade och obotliga.			Döde.								
Vistelsetid.									Sjukdomens bestånd från dess uppkomst.															Summa tillfrisknade.																	
Under 1 år.		1—2 år.		2—3.		3—4.		4—5.		Öfver 5 år.		Under 3 månader.		3—12 månader.		1—2 år.		2—3.		3—4.		4—5.		Öfver 5 år.		Okändt.		Summa tillfrisknade.			Förbättrade.		Öförbättrade och obotliga.		Döde.						
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	S:a.		
27	31	8	4	—	2	—	—	—	—	—	—	2	3	7	19	15	10	9	2	1	—	1	—	—	—	—	—	5	1	1	35	39	74	6	4	—	1	12	6	18	
23	16	1	6	—	2	—	2	—	—	3	1	3	2	11	7	3	10	4	1	—	—	4	1	1	—	—	—	4	2	1	—	27	27	54	10	8	4	6	12	9	21
4	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	2	8	5	2	1	—	3	2	5		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	6	1	4	4	8			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	6	11	6	17	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	4	2	4	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	11	3	14	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	11	2	13		
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
54	50	9	11	1	4	1	2	—	—	4	3	6	9	33	22	14	19	7	4	—	—	5	1	2	6	7	2	2	69	70	139	25	18	26	19	67	34	101			

Mellan 11—20 år.	21—30.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.
15,38 %	16,78 %	7,30 %	6,89 %	3,75 %	7,63 %	4,50 %

Slutsatserna af denna öfversigt äro i allmänhet öfverensstämmande med dem från föregående år, nemligen att högsta antalet tillfriskningar förekommer bland sjuke mellan 21—30 år, dernäst mellan 11—20; så att omkring en tredjedel af alla tillfriskningar faller inom dessa åldersperioder. Efter 30:de året minskas utsigterna till helsans återställande för hvarje årtionde, ehuruval under redovisningsåret procenten af tillfrisknade mellan 61—70 år är något högre än mellan 31—40 år.

c) De tillfrisknades vistelsetid, d. v. s. den tid, som förgått från intagningen till friskskrifningen. Förhållandet i detta hänseende är följande:

Vistelsetid under 1 år.	Mellan 1—2 år.	2—3.	3—4.	4—5.	Öfver 5 år.
74,81 %	14,39 %	3,60 %	2,16 %	0,00 %	5,04 %

Under första året af vistelsen inom anstalterna hafva sålunda tre fjerdedelar tillfrisknat; under andra omkring en sjundedel. Efter andra årets slut blir möjligheten af helsans återställande allt mindre och mindre. — Af de från *ursinne* tillfrisknade, inträdde helsan bland 79,74 % inom första vistelseåret, bland 16,21 % under det andra, endast bland 4,05 % efter detta år. Förhållandet med dem från *tungsinne* tillfrisknade har varit: att 72,29 % tillfrisknat inom första året, 12,96 % under det andra, samt 14,75 % efter detta år. Från *vansinne* hafva 75,00 % tillfrisknat inom första vistelseåret. — Då ett med nu anförda förhållande likartadt egt rum under föregående åren, är slutsatsen tydlig, att, om en sinnessjuk ej tillfrisknar inom första året af vistelsen inom anstalt, äro utsigterna efter detta år föga hoppgifvande för helsans återinträdande.

d) *Sjukdomens bestånd från dess första uppträdande, bland de tillfrisknade.*

Under 3 månader.	3—12 månader.	1—2 år.	2—3.	3—4.	4—5.	Öfver 5 år.	Okändt.
10,79 %	39,57 %	23,74 %	7,91 %	3,59 %	2,16 %	9,36 %	2,88 %

Hälften af de tillfrisknade hafva sålunda återfått helsa inom första året efter sjukdomens utbrott; omkring fjerdedelen inom det andra, och den återstående fjerdedelen efter detta andra år.

2. *Afförde förbättrade.* Såsom förbättrade hafva 43 lemnat anstalterna; 13,03 % af alla afförde; 2,68 % af alla vårdade. Motsvarande tal för 1866 voro 17,08 % och 3,37 %.

3. *Afförde oförbättrade och obotlige.* Antalet hithörande uppgår till 45; 13,63 % af alla afförde; 2,81 % af alla vårdade. Under 1866 utgjorde dessa 10,40 % af de afförde, 2,05 % af de vårdade.

4. *Afförde döde.* De under året dödas antal har uppgått till 101; således 6,31 % af alla vårdade; 8,19 % af vårdade män, 4,35 % af vårdade qvinnor. Under 1866 var dödligheten 5,64 % af alla vårdade; 5,37 % af vårdade män, 6,25 % af vårdade qvinnor. Särskild redogörelse för de aflidne lemnas i följande tvenne §§.

§ 5.

Öfversigt öfver förhållandet under år 1867 mellan vårdades och affördes, (tillfrisknades, förbättrades, oförbättrades samt dödes), antal inom de särskilda anstalterna för sinnessjuks behandling.

Tab. 6.

	Hernösands.	Upsala.	Stockholms.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexiö.	Göteborgs.	Malmö.	Wisby.
Tillfrisknade	5,22 %	12,31 %	12,39 %	7,40 %	7,42 %	7,24 %	7,59 %	8,35 %	4,16 %
Förbättrade	0,00 %	5,91 %	3,34 %	3,70 %	1,73 %	3,86 %	3,79 %	1,73 %	4,16 %
Oförbättrade och obotlige	0,00 %	0,93 %	5,78 %	4,93 %	2,22 %	1,44 %	0,00 %	5,28 %	0,00 %
Döde	5,97 %	4,91 %	8,67 %	3,70 %	7,92 %	2,41 %	3,79 %	8,37 %	0,00 %

1. *Tillfrisknade.* Högsta antalet tillfrisknade, i förhållande till vårdade, har förekommit å Stockholms och Upsala, med något öfver 12 % å hvardera anstalten: — å Nyköpings, Wadstena, Wexiö och Göteborgs anstalter har tillfriskningsprocenten varit, nära öfverensstämmande, något öfver 7 %; — å Malmö har procenten af tillfrisknade varit nära det ofvanangifna medeltalet för alla anstalter sammanlagda; — Hernösand och Wisby förete det lägsta förhållandet mellan tillfrisknade och vårdade. Detta förhållande vexlar betydligt för hvarje år mellan de olika anstalterna; orsakerna här-till hafva uti föregående redogörelser blifvit anförda.

2. *Förbättrade.* Högsta antalet hithörande afförde har förekommit å Upsala, med nära 6 % af de vårdade; det lägsta å Wadstena och Malmö, med närmare 2 %.

3. *Oförbättrade och obotlige.* Från Stockholms och Malmö anstalter har högsta antalet oförbättrade och obotlige blifvit afförde, från hvardera mellan 5 % och 6 % af de vårdade. Från Hernösands, Göteborgs och Wisby har ingen hithörande afförts. Enär under redovisningsåret ej flere än 2,81 % af de vårdade blifvit såsom obotlige från *samtliga* anstalter utskrifne, och från *tre* af anstalterna ingen, synes som vederbörande och direktioner ej lyssnat till

den uppmaning, som uti föregående årets redogörelse till dem ställdes, att söka skilja från anstalterna så många som möjligt af hithörande »hospitalshjon» och aflemna dem till respektive kommuners försörjningsvård, på det att plats må kunna beredas för nyligen insjuknade, och dessa ej tvingas att så länge kvarblifva i hemmen, tilldess deras sjukdom öfvergått i det stadium, att den blifvit obotlig eller oförbätterlig.

4. *Döde.* Dödligheten inom de olika anstalterna har varierat från omkring två till nära nio procent, — då Wisby, der ingen dött, ej tages med i beräkningen. — Högsta dödligheten hafva Stockholms och Malmö anstalter; den lägsta Wexiö. — Då, såsom nedan kommer att visas, ej någon epidemi inom någon af anstalterna under redovisningsåret herrskat, beror den högre eller lägre mortalitetsprocenten helt och hållet på tillfälliga orsaker. Under de sednare åren har ej någon af anstalterna varit utmärkt af någon öfvervägande dödlighet; samma anstalt som ett år haft en hög dödlighetsprocent, har ett annat år haft en låg, o. s. v.

Öfversigt öfver å samtliga anstalter för sinnes-

Tab. 7.

Sjukdomsform vid intagningen.	Anstalt.															Ålder.															Vistelsetid.																																						
	Hennösands.			Upsala.			Stockholms.			Nyköpings.			Wadstena.			Westö.			Göteborgs.			Malmö.			Wäsbys.			Summa aflidne.			11-20:de lefnadsåret.			21-30.			31-40.			41-50.			51-60.			61-70.			Öfver 70 år.			Under 1 år.			1-5.			6-10.			11-15.			16-20.			Öfver 20 år.		
	m.	q.	S.a.	m.	q.	S.a.	m.	q.	S.a.	m.	q.	S.a.	m.	q.	S.a.	m.	q.	S.a.	m.	q.	S.a.	m.	q.	S.a.	m.	q.	S.a.	m.	q.	S.a.	m.	q.	S.a.	m.	q.	S.a.	m.	q.	S.a.	m.	q.	S.a.	m.	q.	S.a.	m.	q.	S.a.	m.	q.	S.a.	m.	q.	S.a.	m.	q.	S.a.	m.	q.	S.a.	m.	q.	S.a.						
Ursinne. <i>Mania</i>	1	—	2	1	—	1	—	—	3	2	1	—	—	—	5	2	—	—	—	12	6	18	—	—	3	—	2	—	2	—	5	1	—	2	—	3	5	3	5	1	—	1	1	—	—	—	—	1	1	—																			
Tungsinne. <i>Melancholia</i>	2	—	1	1	3	3	1	—	1	5	1	—	—	—	3	—	—	—	—	12	9	21	—	—	2	—	3	2	—	1	6	1	1	1	—	1	7	8	3	1	—	—	—	—	1	—	1	—																					
Vausinne. <i>Ecnoia</i>	—	—	—	—	1	—	1	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3	2	5	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—																						
Förryckthet. <i>Paranoia</i>	1	—	—	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	4	4	8	—	—	—	—	—	—	3	2	—	—	1	2	—	2	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	1	—																					
Svagsinnet. <i>Dementia</i>	2	—	—	—	—	—	—	—	4	4	1	1	2	—	2	1	—	—	—	11	6	17	—	—	2	1	1	—	3	1	1	2	4	2	—	5	2	3	2	1	—	1	—	—	—	—	—	1	2																				
Fånuighet. <i>Idiotia</i>	—	1	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	4	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—																						
Allmän förämning. <i>Paralysis generalis</i>	—	—	—	2	9	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	3	14	—	—	—	—	1	4	1	4	1	3	—	—	6	2	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																					
Fallandesot. <i>Epilepsia</i>	1	—	2	—	2	—	—	—	3	1	1	—	1	—	1	1	—	—	—	11	2	13	—	—	1	—	4	1	4	1	2	—	—	2	—	6	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1																					
Okänd.....	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																						
Summa:	7	1	5	5	16	5	3	—	16	16	4	1	3	—	13	6	—	—	67	34	101	—	—	1	10	2	15	5	18	6	18	7	6	9	—	4	30	15	23	7	3	2	2	4	3	1	6	5																					

För dödlighetsförhållandet vid hvarje särskild anstalt finnes i föregående § redogjort.

1. *Antalet aflidne* uppgår till 101; 67 män, 34 kvinnor; 6,31 % af alla vårdade; 8,19 % af vårdade män, 4,35 % af vårdade kvinnor. Under de sednaste sju åren har dödligheten hållit sig mellan fem och sex procent under alla åren, med undantag af redovisningsåret och år 1864, då den var 6,37 %. — Dödligheten uti ursinne har varit 4,76 %; uti tungsinne 6,25 %; högsta dödligheten har egt rum bland sjuke med allmän förämning, nemligen 43,75 %; dernäst bland fallandesotssjuke, 12,26 %. Under 1866 var dödligheten uti ursinne 7,83 %; uti tungsinne 2,41 %; uti allmän förämning 50 % samt uti fallandesot 8,99 %.

2. *De aflidnes ålder*. Genom jämförelse mellan antalet *aflidne* inom å tabellen angifna åldersperioder med antalet inom motsvarande åldersperioder *vårdade*, erhålles följande öfversigt:

Mellan 11—20 år.	21—30.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.
1,94 %	4,03 %	4,42 %	5,91 %	10,41 %	11,45 %	18,18 %

Uti föregående årens redogörelser finnes anmärkt, hurusom dödligheten så betydligt vexlar för hvarje år, mellan de olika åldersperioderna, att någon allmän slutsats för frågan, inom hvilket årtionde dödligheten är öfvervägande, svårigen kan dragas. Den meddelade öfversigten för redovisningsåret utvisar, att dödligheten varit lägst bland de sjuke mellan 11—20 år och högst bland dem öfver 70 år, samt att den stigit för hvarje årtial, ehuruval ej uti någon bestämd progression.

3. *De aflidnes vistelsetid* inom anstalterna, från inkomsten intill döden. Efter en vistelse *under* ett år har död inträffat bland 44,55 % af de aflidne; från andra till och med femte året bland 29,71 %; från sju till och med tionde, bland 4,95 %; från elfte till och med femtonde, bland 5,94 %; från sextonde till och med tjugonde, bland 3,96 %, samt bland dem med en vistelsetid öfver 20 år, 10,89 %. De sednare årens erfarenhet är öfverensstämmande deruti, att de talrikaste dödsfallen inträffa bland sjuke under deras första vistelseår. Under 1866 afled 35,23 %

Öfversigt öfver å samtliga anstalter för sinnessjukas behandling under år 1867 vårdades lefnadsålder.

Tab. 8.

	I 11:te—20:de lefnadsåret.			21—30.			31—40.			41—50.			51—60.			61—70.			Öfver 70 år.		
	m.	qv.	S.a.	m.	qv.	S.a.	m.	qv.	S.a.	m.	qv.	S.a.	m.	qv.	S.a.	m.	qv.	S.a.	m.	qv.	S.a.
Hernösands	4	2	6	13	14	27	24	20	44	19	11	30	14	8	22	2	2	4	—	1	1
Upsala	6	4	10	23	21	44	31	26	57	23	23	46	17	15	32	3	7	10	1	3	4
Stockholms	3	6	9	30	23	53	41	30	71	31	25	56	14	19	33	5	13	18	1	1	2
Nyköpings	2	—	2	7	5	12	12	12	24	11	9	20	5	3	8	4	8	12	—	3	3
Wadstena	9	4	13	40	22	62	68	51	119	44	57	101	27	29	56	14	32	46	1	6	7
Wexjö	3	—	3	24	17	41	22	25	47	30	30	60	18	20	38	9	7	16	—	2	2
Göteborgs	—	1	1	7	3	10	8	11	19	11	13	24	8	8	16	2	6	8	—	1	1
Malmö	6	1	7	24	22	46	38	31	69	30	26	56	12	20	32	5	10	15	1	1	2
Wisby	1	—	1	2	1	3	1	1	2	6	7	13	2	1	3	—	2	2	—	—	—
Summa	34	18	52	170	128	298	245	207	452	205	201	406	117	123	240	44	87	131	4	18	22

1601

Öfversigt öfver å samtliga anstalter för sinnessjukas

Tab. 9.

Sjukdomsform den 31 December 1867.	Anstalt.																		Summa befintliga sjuke den 31 Dec. 1867.			
	Hernösands.		Upsala.		Stockholms.		Nyköpings.		Wadstena.		Wexjö.		Göteborgs.		Malmö.		Wisby.					
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	S.a.	
Ursinne. <i>Mania</i>	20	9	15	30	21	33	2	1	21	30	15	15	8	10	6	15	4	6	112	149	261	
Tungsinne. <i>Melancholia</i>	8	12	15	14	24	29	4	8	15	19	11	12	10	5	8	23	2	4	97	126	223	
Vansinne. <i>Ecnosis</i>	4	1	7	4	13	10	1	1	20	19	21	10	—	1	5	12	—	—	71	58	129	
Förryckthet. <i>Paranoia</i>	10	8	12	10	11	8	8	6	14	16	14	6	4	6	38	21	1	—	112	81	193	
Svagsinnet. <i>Dementia</i>	19	17	9	8	1	6	8	7	42	28	18	37	2	4	16	15	—	1	115	123	238	
Fånighet. <i>Idiotia</i>	2	4	7	6	—	—	5	6	29	34	6	2	4	8	4	2	2	—	59	62	121	
Allmän förlamning. <i>Paralysis generalis</i>	1	—	4	—	10	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	18	—	18
Fallandesot. <i>Epilepsia</i>	1	3	7	6	2	2	4	4	21	17	3	4	2	3	5	3	1	—	46	42	88	
Summa	65	54	76	78	82	88	32	33	163	163	89	86	30	37	82	91	11	11	630	641	1271	

1. *Antalet sjuke*, som vid årets början var 1213, uppgick den 31 December till 1271; d. v. s. 58 flere vid slutet af året än vid dess början. — Vid slutet af år 1866 funnos endast 26 sjuke mer än vid det årets början. — Rörande förhållandet mellan antalet befintliga sjuke vid årets slut och antalet sjukplatser vid de särskilda anstalterna hänvisas till ofvanstående § 1, mom. 6.

2. *Sjukdomsformerna bland de den 31 December 1867 befintliga sjuke*. Förhållandet mellan hvar och en af dessa och hela antalet befintliga, är följande:

Ursinne.	Tungsinne.	Vansinne.	Förryckthet.	Svagsinnet.	Fånighet.	Allmän förlamning.	Fallandesot.
20,54 %	17,54 %	10,15 %	15,19 %	18,73 %	9,51 %	1,42 %	6,92 %

Enahanda förhållande, som under de föregående åren, har äfven under detta egt rum, att nemligen högsta antalet vårdade varit inom åldersperioderna 31—40 och 41—50, så att 53,59 % af alla vårdade tillhört dessa båda perioder. Motsvarande siffra för 1866 var 54,33 %. — Det relativa förhållandet med de vårdades ålder är följande:

I 11:e—20:e lefnadsåret.	21—30.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.
3,25 %	18,62 %	28,23 %	25,36 %	14,99 %	8,18 %	1,37 %

De motsvarande talen under 1866 voro: 3,17 %; 18,00 %; 30,24 %; 24,09 %; 14,95 %; 8,01 %; 1,46 %; hvartill kom 0,06 % under fyllda 10 år.

8. **behandling den 31 December 1867 befintlige sjuke.**

Lefnadsålder.												Vistelsetid inom anstalt.										Sjukdomens bestånd före intagningen.																						
I 11:e—20:e lefnadsåret.												Under 1 år.		1—2 år.		2—3.		3—4.		4—5.		Öfver 5 år.		Under 3 månader.		3—12 månader.		1—2 år.		2—3.		3—4.		4—5.		Öfver 5 år.		Okändt.						
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.					
2	5	28	26	29	38	29	32	19	31	4	13	1	4	40	47	12	18	11	13	11	10	7	8	31	53	20	33	23	28	12	13	8	11	4	6	4	4	26	36	15	18			
2	2	22	19	34	40	22	34	11	17	4	10	2	4	29	46	11	23	14	12	7	8	11	8	25	29	12	20	31	32	9	23	15	11	2	1	8	7	16	22	4	10			
—	—	9	7	24	10	23	14	15	15	—	9	—	3	15	10	8	9	13	6	6	8	3	1	26	24	3	4	15	12	11	12	8	6	7	4	2	1	12	12	13	7			
—	—	13	3	30	20	35	21	21	20	12	12	1	5	11	4	13	2	5	3	4	3	18	9	61	60	3	3	14	12	16	7	14	9	7	6	10	2	29	26	19	16			
—	—	1	17	12	33	35	33	44	19	13	13	15	—	3	8	6	6	6	6	3	6	12	7	4	82	92	3	5	13	8	6	13	12	7	8	8	5	6	43	50	25	26		
4	2	15	7	18	17	17	24	2	6	3	5	—	1	5	3	2	2	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
5	2	17	11	9	22	10	2	4	3	1	2	—	—	10	3	5	4	3	2	2	5	3	4	23	24	—	2	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	12	121	85	187	182	177	171	91	105	37	66	4	20	132	119	59	64	56	39	39	46	51	38	293	335	47	67	103	93	57	69	59	44	34	25	35	24	208	230	87	89			

Under 1866 tillhörde 19,86 % ursinne, 20,44 % svagsinnet. De motsvarande talen för 1865 voro 21,40 % och 20,98 %

Enär ursinne, tungsinne och vansinne äro de sjukdomsformer, hvilka innefatta sådana sjuke, som möjligen kunna återställas eller förbättras, men de öfriga formerna sådana, som äro att anse för obotlige, utvisar en jemförelse dem emellan, att 48,23 % af de vid årets slut befintlige tillhörde de tre förstnämnda formerna, 51,77 % alla de öfrige. De motsvarande talen för 1866 voro: 48,80 % och 51,20 %; för 1865: 46,34 % och 53,66 %.

3. *Lefnadsålder bland de vid redovisningsårets slut befintlige sjuke.*

I 11:e—20:e lefnadsåret.	21—30.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.
1,96 %	16,21 %	29,04 %	27,38 %	15,42 %	8,10 %	1,89 %

Med afseende å *könen* må anmärkas, att männernas antal är till och med 50:de året öfvervägande qvinnornas, då deremot qvinnornas är öfvervägande männernas efter detta år: under förra perioden 498 män, 450 qvinnor; under sednare 132 män, 191 qvinnor.

Den lefnadsålder, inom hvilken de trenne botliga sjukdomsformerna, ursinne, tungsinne och vansinne, enligt erfarenhetens intyg, lemna bästa förhoppning om helsans återställande, är ifrån 11:te till och med 30:de året; de hithörande sjuke utgöra endast 9,59 % af *alla* vid årets slut befintlige, och 19,90 % af dem, som tillhörde nämnda former. Motsvarande tal för 1866 voro 9,56 % och 17,64 %.

4. *Vistelsetid inom anstalt, för de den 31 December 1867 befintlige sjuke.*

Under 1 år.	1—2 år.	2—3.	3—4.	4—5.	Öfver 5 år.
19,75 %	9,67 %	7,47 %	6,69 %	7,05 %	49,37 %

Under år 1866 voro 16,98 % inom ett år, 49,22 % öfver 5 år; under 1865 var den förra siffran 16,93 %, den sednare 48,61 %.

5. *Sjukdomens bestånd före intagningen, bland de vid redovisningsårets slut befintlige sjuke.*

Under 3 månader.	3—12 månader.	1—2 år.	2—3.	3—4.	4—5.	Öfver 5 år.	Okändt.
8,97 %	15,13 %	9,91 %	8,10 %	4,64 %	4,64 %	34,76 %	13,85 %

Under 1866 tillhörde första kategorien 8,66 %, den andra 13,11 %, samt den öfver 5 år, 37,68 %. Motsvarande siffror för 1865 voro: 7,58 %, 12,72 % och 38,42 %.

§ 9.

Öfversigt öfver de sjukes fördelning inom samtliga anstalter för sinnessjukes behandling den 31 December 1867.

Tab. 10.

	Med hänsyn till afgift.												Med hänsyn till symptomernas beskaffenhet.																					
	Betalande i första klass.		Betalande i andra klass.		Betalande i tredje klass.		Utan afgift.		Summa befintlige sjuke.		Arbese vorottillfådde för brottslig handling.		S u y g g e.						O s n y g g e.															
													Lugne.		Orolige.		Våldsamme.		Summa.		Lugne.		Orolige.		Våldsamme.		Summa.							
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	S:a.						
Hernösands	3	—	1	2	61	52	—	—	65	54	119	5	—	23	17	40	28	25	53	5	—	5	56	42	98	8	4	—	8	1	—	9	12	21
Upsala	—	—	7	9	64	61	5	8	76	78	154	7	2	53	47	100	10	21	31	2	4	6	65	72	137	8	5	3	1	—	—	11	6	17
Stockholms	8	8	14	8	60	72	—	—	82	88	170	10	1	51	46	97	13	10	23	1	—	1	65	56	121	7	3	8	19	2	10	17	32	49
Nyköpings	—	—	—	1	30	21	2	11	32	33	65	1	—	14	19	33	14	6	20	1	—	1	29	25	54	2	7	1	—	—	1	3	8	11
Wadstena	11	8	14	22	112	109	26	24	163	163	326	8	2	89	88	177	30	28	58	4	5	9	123	121	244	16	16	15	15	9	11	40	42	82
Wexjö	7	2	9	5	65	70	8	9	89	86	175	10	4	60	49	109	17	24	41	—	—	—	77	73	150	2	1	9	10	1	2	12	13	25
Göteborgs	—	—	4	3	22	27	4	7	30	37	67	3	—	27	23	50	—	4	4	1	—	1	28	27	55	2	8	—	2	—	—	2	10	12
Malmö	—	—	7	8	66	71	9	12	82	91	173	11	4	45	46	91	23	19	42	—	—	—	68	65	133	4	9	10	17	—	—	14	26	40
Wisby	—	—	2	—	7	8	2	3	11	11	22	1	—	8	7	15	2	2	4	1	2	3	11	11	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	29	18	58	58	487	491	56	74	630	641	1271	56	13	370	342	712	137	139	276	15	11	26	522	492	1014	49	53	46	72	13	24	108	149	257

1. *Med hänsyn till afgift.* a) *Betalande i första klass.* Under redovisningsåret hafva 8 nya platser för denna klass blifvit upprättade i Wexiö, hvadan antalet hithörande sjukplatser uppgått till 70. Omsättningen bland sjuke i denna klass har varit följande:

	Qvarliggan- de sjuke från 1866.		Intagne under 1867.		Summa vårdade.		Afförde under 1867.		Qvarliggan- de till 1868.	
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Hernösands.....	3	—	—	—	3	—	—	—	3	—
Stockholms.....	12	7	10	3	22	10	14	2	8	8
Wadstena.....	10	9	3	3	13	12	2	4	11	8
Wexiö.....	8	1	1	2	9	3	2	1	7	2
Summa	33	17	14	8	47	25	18	7	29	18
	50		22		72		25		47	

Häraf synes hurusom platsantalet för denna klass varit fullt motsvarande behovet, enär ej mindre än 23 dylika platser funnos vid årets slut obesatta. Antalet vårdade — 72 — inom denna klass utgör 4,49 % af alla under året vårdade. De 22 under året intagne utgöra 5,67 % af alla intagne. — Under 1866 vårdades 74, intogos 24; under 1865 vårdades äfvenledes 74, intogos 23. Någon stegring af antalet sinnessjukdomar, som fordra vård inom anstalt, synes således ej bland de förmögnare samhällsklasserna under de sednare åren hafva egt rum. — Vid årets slut vårdades 47, d. ä. 3,70 % af alla då befintlige.

b) *Betalande i andra klass,* voro vid årets slut 116, d. ä. 9,13 % af dåvarande sjukantal. Vid slutet af 1866 tillhörde denna klass 8,66 % af alla sjuke.

c) *Betalande i tredje klass.* Antalet hithörande utgjorde ofvannämnda dag 978, d. ä. 76,94 % af alla närvarande. Vid slutet af 1866 var denna siffra 75,27 %; vid slutet af 1865, 71,11 %.

d) *Utan afgift.* Dessas antal var 130, d. ä. 10,23 % af hela sjukantalet. Vid 1866 års slut var motsvarande siffra 11,95 %; vid 1865 års slut, 15,67 %. Af orsaker, hvilka uti föregående redogörelser blifvit angifna, nedgår antalet gratister år efter år, i samma förhållande ungefär, som antalet betalande i tredje klass ökas.

Af de vid 1867 års slut befintlige sjuke tillhörde sålunda 3,70 % första betalningsklassen, 9,13 % den andra, 76,94 % den tredje, samt 10,23 % klassen *utan afgift*.

e) *Tilltalade eller dömda för brottslig handling.* Antalet kriminalpatienter var vid årets slut 69; 56 män, 13 kvinnor; — d. ä. 5,42 % af de vid denna tid närvarande; 8,88 % af män, 2,02 % af kvinnor. Motsvarande siffror för 1866 voro: 5,77 %, 9,25 % och 2,30 %. — Å de särskilda anstalterna var vid redovisningsårets slut förhållandet mellan kriminalpatienternas antal och öfrige sjuke följande:

Hernösands.	Upsala.	Stockholms.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexiö.	Göteborgs.	Malmö.	Wisby.
4,20 %	5,84 %	6,47 %	1,54 %	3,07 %	8,00 %	4,47 %	8,67 %	4,54 %

Malmö och Wexiö hade sålunda högsta antalet hithörande sjuke i förhållande till öfrige; Nyköpings och Wadstena det lägsta.

Af de 69 kriminalpatienterna hafva följande brott blifvit begångna:

Mord å föräldrar.....	3	Öfvervåld å föräldrar.....	3
Mord å eget barn.....	8	Öfvervåld å främmande person.....	10
Mord å främmande person.....	19	Stöld	15
Mordförsök.....	1	Mordbrand.....	9
Sjelfmordsförsök.....	1		Summa 69

Under redovisningsåret hafva 12 lithörande blifvit intagne, 13 utskrifne; antalet har sålunda minskats med *en*. Under 1866 intogs 15, utskrefvos 8.

2. *Med hänsyn till symptomernas beskaffenhet.* a) *Snygge och osnygge.* Af hela antalet sjuke vid årets slut voro 79,77 % snygge, 20,23 % osnygge. Motsvarande tal vid 1866 års slut voro: 78,97 % och 21,03 %. — Med afseende å könen tillhörde 82,85 % af befintliga män, 76,75 % af befintliga qvinnor, de snygge; 17,15 % män, 23,25 % qvinnor, de osnygge. — Bland de särskilda anstalterna var Wisby lyckligast lottadt, som ej hade någon enda osnygg; dernäst Upsala, som hade endast 11 %. Högsta antalet osnygge funnos å Stockholms, med 28 % och å Wadstena, med 25 %.

§ Öfversigt öfver å samtliga anstalter för sinnessjukes behandling den 31

Tab. 11.

Sjukdomsform vid intagningen.	F — ö — d — e — l —																													
	Norrbottens Län.		Westerbottens Län.		Jemtlands Län.		Wester-Norrlands Län.		Gästrikhs Län.		Kopparbergs Län.		Wernlands Län.		Örebro Län.		Vesterås Län.		Upsala Län.		Stockholms Län.		Stockholms stad.		Södermanlands Län.		Bohus Län.		Göteborgs och Bohus Län.	
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Ursinne. <i>Mania</i>	—	3	5	2	3	1	6	2	7	3	4	10	3	7	11	9	4	10	12	14	4	7	6	11	2	4	9	9		
Tungsinne. <i>Melancholia</i>	—	1	2	1	—	—	5	7	—	3	6	7	6	3	2	2	8	5	4	3	8	8	7	9	6	14	5	4		
Vansinne. <i>Ecnioia</i>	1	—	—	—	—	—	2	1	1	2	5	1	2	1	4	4	1	—	3	—	1	5	2	4	2	1	1	1		
Förryckthet. <i>Paranoia</i>	2	2	1	2	1	1	3	2	6	3	7	5	—	—	3	2	—	3	4	1	2	2	6	2	6	5	3	7		
Svagsinnet. <i>Dementia</i>	3	—	6	4	4	2	4	9	4	1	3	3	3	—	3	1	2	2	2	3	1	2	1	5	1	—	4	4		
Fånighet. <i>Idiotia</i>	—	—	—	1	1	1	—	2	2	2	2	—	1	1	1	4	3	—	3	3	1	1	—	2	4	6	4	5		
Allmän förlamning. <i>Paralysis generalis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	2	—	2	—	—	—	4	—	—	—	—	1	—	
Fallandesot. <i>Epilepsia</i>	—	—	—	1	—	—	—	2	1	—	1	1	1	—	1	4	3	1	5	4	2	3	1	—	3	4	2	4		
Okänd.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	8	—	—		
Summa	6	6	14	11	9	5	20	25	21	14	30	27	17	12	25	26	23	21	35	28	19	28	27	33	33	42	29	34		

1. *Födelseort.* Med åberopande af hvad uti 1866 års redogörelse blifvit meddeladt rörande förhållandet mellan antalet å *anstalterna* vårdade sinnessjuke från hvarje län och länets *hela* antal sinnessjuke, hänvisas till uppgifterna härom uti redogörelserna för åren 1864 och 1865.

2. *Boningsort vid insjuknandet.* Af samtliga sjuke vid 1867 års slut voro, vid insjuknandet, 72,15 % boende å landsbygd, 27,85 % i stad. Motsvarande siffror för 1866 voro 71,81 % och 28,19 %. — Från landsbygden voro af män 50,82 %, af qvinnor 49,18 %; från stad 46,32 % män, 53,68 % qvinnor. — Motsvarande siffror för 1866 voro 51,78 % och 48,22 % för landsbygd; 45,03 % och 54,97 % för stad. Under de sednare åren har alltid kvinnornas antal från stad varit ej obetydligt öfvervägande männernas. — Jemföres folkmängden å landsbygden och i städerna

Stånd och yrke.	Qvarliggande vid 1867 års början.			Intagne under 1867.																	
				Sjukdomsform.																	
				Ursinnus, Mama.		Tagesinne, Melancholia.		Vanitus, Erosio.		Paronotia.		Pörpöckhet, Dementia.		Svagsinnhet, Dementia.		Fänighet, Idiotia.		Allmän föräm- ning, Paralytis, generalis.		Kallandesot, Epilepsia.	
m.	qv.	Sa.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	
Läkare	1	2	3																		
Veterinär	1	1	2																		
Apothekare, Provisor	2		2		1															1	
Barberare																1				1	
Skeppare, Styrman	4	4	8																		
Sjömän	5		5		1																1
Båtsmän	3	3	6	1												1				2	
Lots		1	1																		
Fiskare	2	3	5	1	2	1		1										1		3	3
Landtbrukare af ståndspersonsklass	8	10	18		1	1	2	2										1		3	3
Bönder, Jordtorpare	136	165	301	22	19	18	19	4	2	5	1	2	1	1				3		55	42
Tjenare, Daglönare af jordbruksklass	87	54	141	10	11	7	5	3		1		4		1		2		3		31	16
Idkare af bergs- och brukshandtering	4	2	6		1		1		1							1		1		2	3
Bergs- och bruksarbetare	6	1	7				1	2												2	1
Fabriksmästare	2		2																		
Fabriksarbetare	2	5	7	2	1		1													2	2
Garfvere	4	1	5	1	1	1						2				1				5	1
Färgare	2		2																		
Skräddare	20	6	26	2		6														8	
Skomakare	13	5	18	2		3	1	1		1										7	1
Sadel- och Handsmakare	3		3					1												1	
Snörmakare, Repslagare	1	1	2																		
Svarfvere	1		1													1				1	
Snickare	11	3	14			1														1	
Tapetsere	1		1																		
Pappersmakare, Bokbindare	3	1	4																		
Guldsmed	1	1	2																		
Urmakare, Mekanikus	2		2																		
Smed, Plåtslagare	15	3	18	1		1	2			1										3	2
Kopparslagare	1		1	1								1								1	1
Tenngjutare	1		1																		
Hattmakare		1	1																		
Slagtare	1	2	3																		
Bagare	1		1	1	1															1	1
Mjöltnare	1		1																		
Grosshandlare	2	2	4								1					2				3	
Diversehandlare, Kontorister	14	15	29	2	2	3	2	1	2			1			2					9	6
Bokhandlare		1	1																		
Värdshusidkare	3	3	6	1	1															1	1
Lumpsamlare	1		1																		
Musikus	2		2												1					1	
Artist, Aktris		2	2																		
Målare	4		4		1																1
Renskrifvere	5		5																		
Trädgårdsmästare	2	3	5			1														1	
Kakelugsmakare, Murare	5	2	7			2									1					3	
Skorstensfejare						1														1	
Timmerarbetare		1	1			1	1													1	1
Sömmerskor		20	20				2		1								1				4
Enskild betjening, ej till jordbruksklass hörande	59	125	184	7	18	9	14	2	2							1	3			21	35
Skolungdom, Studerande	29		29	1																1	
Lapp	1		1																		
Fattighjon	72	105	177	4	10		11		1	1	1	3	6	6	3			2	3	16	35
Summa	605	608	1213	64	75	62	67	21	12	13	4	13	8	9	3	18	2	14	3	214	174

Likasom under de föregående åren, så äfven under 1867, har högsta antalet bland under året intagne tillhört de jordbrukande klasserna. Af landbrukare af ståndspersons klass, af bönder, jordtorpare, jemte deras tjenare och daglönare, hafva tillsammans 150 blifvit intagne, 89 män, 61 qvinnor: d. ä. 38,66 % af alla intagne, 41,59 % af intagne män, 35,06 % af intagna qvinnor. De motsvarande procentberäkningarna för år 1866 voro: 43,82 %; 44,17 %; 42,98 % — Antalet hithörande vårdade under året — d. v. s. de vid årets början qvarliggande jemte de intagne — är 610, d. ä. 38,10 % af alla vårdade; 39,07 % af vårdade män, 37,09 % af vårdade qvinnor. Motsvarande tal för 1866 voro: 41,69 %; 40,73 %; 42,63 %. — Beträffande de sjukdomsformer, af hvilka de intagne af ifrågavarande klass vid intagningen lidit, anmärkes, att af alla med *ursinne* inom samtliga anstalter intagne hafva 45,32 % tillhört de jordbrukande klasserna; af med *tungsinne* intagne 40,31 %. Motsvarande tal för 1866 voro 47,68 % och 41,40 %. — Närmast nu anförda klass till antal, bland så väl intagne som vårdade, komma de under rubriken »Enskild betjening, ej till jordbruksklass hörande» uppförda. Antalet intagne bland desse utgör 56, d. ä. 14,43 % af alla intagne; 9,81 % af intagne män, 20,35 % af intagna qvinnor. De hithörande vårdade utgöra 240, d. ä. 14,99 % af alla vårdade; 9,76 % af vårdade män, 20,46 % af vårdade qvinnor. Bland de 240 vårdade äro 80 af manligt, 160 af qvinligt kön, sålunda 33,33 % män, 66,67 % qvinnor. Dyligt missförhållande mellan könen inom denna klass har äfven under de föregående åren blifvit anmärkt. — Ett ovanligt stort antal fattighjon har under året blifvit intaget, nemligen 51, då deremot under 1866 endast 25 intogos; 13,14 % af alla intagne för 1867; 7,71 % för 1866.

Öfriga uppgifter å tabellen synas ej fordra några närmare upplysningar.

§ 12.

Uppgift på antagliga orsaker, under hvilkas inflytande sinnessjukdom uppkommit bland å samtliga anstalter för sinnessjukes behandling under år 1867 vårdade.

Tab. 13.

	Bland de från föregående år qvarliggande.			Bland de under år 1867 intagne.			Summa.	
	m.	qv.	S.a.	m.	qv.	S.a.		
<i>A. Moraliska orsaker:</i>								
Religionsgrubbel, samvetsföbräelser	34	45	79	14	13	27	106	} 391
Kärleksgrubbel, svartsjuka	22	51	73	5	24	29	102	
Husliga bekymmer	21	39	60	10	11	21	81	
Olyckor och motgångar	8	7	15	8	1	9	24	
Sårad egenkärlek	16	7	23	2	2	4	27	
Häftiga sinnesrörelser	12	17	29	5	5	10	39	
Skrämsel hos modren under hafvandeskap	1	—	1	—	—	—	1	
Vanvårdad uppfostran	3	4	7	2	—	2	9	
Fängelselif	1	—	1	1	—	1	2	
<i>B. Intellektuella orsaker:</i>								
Öfveranstängning i själsarbete och studier	1	—	1	1	—	1	2	2
<i>C. Sensuella orsaker:</i>								
Onani	18	—	18	7	—	7	25	} 105
Öfverdrift uti tillfredsställande af könsdrift	6	—	6	1	—	1	7	
Missbruk af spritdrycker	41	4	45	14	1	15	60	
Oordentligt lefnadssätt i flera riktningar	6	3	9	3	1	4	13	

	Bland de från föregående år kvarliggande.			Bland de under år 1867 intagne.			Summa.	
	m.	qv.	S.a.	m.	qv.	S.a.		
<i>D. Organiska orsaker:</i>								
Missbildning af hufvudskål och hjerna.....	35	20	55	5	1	6	61	} 234
Hjerninflammation; hjernkongestion; slaganfall.....	6	6	12	3	7	10	22	
Organisk hjernsjukdom.....	1	—	1	—	—	—	1	
Fallandesot.....	19	18	37	6	1	7	44	
Konvulsioner; hysteri.....	3	5	8	2	3	5	13	
Bleksot och blodbrist.....	1	2	3	—	1	1	4	
Engelska sjukan.....	—	2	2	1	—	1	3	
Venerisk sjukdom.....	1	—	1	3	2	5	6	
Febrar.....	9	13	22	8	7	15	37	
Kroniskt lidande i matsmältningsorganerna.....	—	—	—	—	1	1	1	
Menstruationslidanden.....	—	8	8	—	3	3	11	
Sjukdom i lifmodern.....	—	1	1	—	—	—	1	
Hafvandeskap; barnsäng och dess följder.....	—	18	18	—	10	10	28	
Kronisk hudsjukdom.....	—	1	1	—	—	—	1	
Hög ålder.....	—	—	—	—	1	1	1	
<i>E. Yttre orsaker:</i>								
Skador af åtskillig art.....	20	7	27	4	—	4	31	31
<i>F. Predisponerande orsaker:</i>								
Arf: a) från fäderne.....	37	24	61	13	10	23	84	} 211
b) från möderne.....	29	37	66	16	12	28	94	
c) från fäderne och möderne.....	15	11	26	3	4	7	33	
<i>G. Okända orsaker.....</i>								
	239	258	497	77	53	130	627	627
Summa	605	608	1213	214	174	388	1601	

Bland de under redovisningsåret *intagne*, 388, hafva sjukdomsorsakerna kunnat antagligen utrönas för 258, icke utrönas för 130; d. ä. 66,50 % med kända sjukdomsorsaker, 33,50 % med okända. Bland alla under året *vårdade* äro sjukdomsorsakerna uppgifna för 974; ouppgifna för 627; d. ä. 60,84 % af de förre, 39,16 % af de sednare. — Under 1866 var sjukdomsorsaken känd för 63,27 % bland under året intagne, för 59,83 % bland alla vårdade. *De beräkningar, som nedan förekomma, äro alla hänfödda till de med kända sjukdomsorsaker såväl intagne, som vårdade.*

A. *Moraliska orsaker.* Till denna klass hörande hafva 103 blifvit intagne, 391 vårdade; 39,92 % af alla intagne, 40,14 % af alla vårdade. Motsvarande procenttal för 1866 voro: 48,78 % och 40,82 % (uträkningen uti redogörelsen för 1866 af det sista talet felaktig, rättas härmedelst). — Med afseende å könen voro, af hithörande intagne, 45,63 % män, 54,37 % kvinnor; af de vårdade 42,19 % män, 57,81 % kvinnor. — Samma anmärkning, som uti föregående redogörelser blifvit gjord, att kvinnan oftare än mannen synes vara hemfallen till sinnesrubbing till följd af moraliska orsaker, är äfven af detta års erfarenhet besannad. — *Religionsgrubbel.* Hithörande vårdade fall äro 106, af hvilka 27 blifvit under året intagne; 26,21 % af de med *moraliska orsaker* intagne, 27,11 % af alla med dessa orsaker vårdade. Motsvarande tal för 1866 voro 34,00 % och 28,45 %. Af *alla* intagne utgöra de till följd af religionsgrubbel intagne 10,46 %; af *alla* vårdade 10,88 %. Motsvarande tal för 1866 voro: 16,58 % och 15,02 %. — Af de vårdade voro 45,28 % män, 54,72 % kvinnor. — b) *Kärleksgrubbel.* Denna orsak uppgifves såsom anledning till sinnessjukdom uti 102 fall af de vårdade, uti 29 fall bland de intagne; 10,47 % af alla vårdade; 11,24 % af alla intagne. — Under de sednaste sju åren hafva 560 med dennna sjukdomsorsak blifvit vårdade: af dessa hafva 155 varit män, 405 kvinnor; således

27,68 % af de förre, 72,32 % af de sednare, hvilket utvisar kvinnans öfvervägande fallenhet att blifva offer för denna orsak till sinnesrubbnig. Under redovisningsåret blefvo ock 24 kvinnor, men endast 5 män intagne, d. ä. 17,24 % af de sednare, 82,76 % af de förre. — c) *Husliga bekymmer*. Härunder äro förda 81 fall vårdade, af hvilka 21 intagne under året; 8,30 % af alla vårdade, 8,13 % af alla intagne. — Under de sednaste sju åren hafva 492 hithörande blifvit vårdade, af hvilka 163 män, 329 kvinnor; 33,13 % af de förre, 66,87 % af de sednare; således en betydlig öfvervigt på den qvinliga sidan. — d) *Olyckor och motgångar*. Under de sednaste sju åren har antalet af de under denna rubrik vårdade varit 155; 93 män, 62 kvinnor; 60,00 % af de förre, 40,00 % af de sednare; ett öfvervägande antal således af män mot kvinnor. — e) *Sårad egenkärlek*. Hithörande vårdade fall hafva under de sistförflutna sju åren uppgått till 197; 129 män, 68 kvinnor; 65,48 % af de förre, 34,52 % af de sednare; ett förhållande, som vitsordar, att mannen vida oftare dukar under för denna orsak till sinnessjukdom, än kvinnan. — f) *Häftiga sinnesrörelser*. Bland vårdade sinnessjuka under de sednaste sju åren hafva 217 blifvit hänförda under denna rubrik; 81 män, 136 kvinnor; 37,33 % af de förre, 62,67 % af de sednare; kvinnornas antal således betydligt öfvervägande männernas.

F. *Predisponerande orsaker*. Antalet af de inom anstalterna befintliga sinnessjuka, hos hvilka det ärftliga anlaget kunnat påvisas, såsom liggande till grund för sinnessjukdomens uppkomst, har under sednare åren betydligt tilltagit. Förhållandet härmed har under de sista sju åren varit följande:

1861.		1862.		1863.		1864.		1865.		1866.		1867.	
Intagne.	Vårdade.	Intagne.	Vårdade.	Intagne.	Vårdade.	Intagne.	Vårdade.	Intagne.	Vårdade.	Intagne.	Vårdade.	Intagne.	Vårdade.
31	130	36	147	47	169	36	180	29	173	31	184	58	211

De under dessa sju år hithörande *intagnes* antal har varit 268; i medeltal för år 38,28. Antalet af alla intagne under samma år har uppgått till 2,258; i medeltal för år 322,57; således hafva 11,87 % af alla under denna period intagne sinnessjuka, blifvit sinnesrubbad under inflytande af ärftliga anlag. — Den betydliga tillväxten af det vårdade antalet, så att, då under första året af sjuårsperioden detta antal var 130, det under det sista året uppgår till 211, således 81 flere, kan ej annat än göra det antagande högst sannolikt, att ärftlig sinnessjukdom är uti vårt land i stigande; ty det ökade antalet kan ej gerna helt och hållet förklaras af det antagande, att vederbörande läkare numera med mera noggrannhet efterforska detta anlag, än förr varit fallet.

Hithörande under redovisningsåret intagne, 58, utgöra 22,48 % af alla intagne; de vårdade utgöra 21,64 % af alla vårdade; sålunda har omkring en femtedel af såväl intagne, som vårdade, tillhört ifrågavarande kategori. — Hvad könen beträffar, hafva, bland de vårdade, 113 tillhört manligt, 98 qvinligt; bland de intagne, 32 det förre, 26 det sednare. Af de vårdade sålunda 53,55 % män, 46,45 % kvinnor; af de intagne 55,17 % män, 44,83 % kvinnor. Det manliga könet synes något oftare afficeras af det ärftliga anlaget, än det qvinliga. — Med afseende å det ärftliga anlagets härledande från fäderne- eller mödernesidan eller från båda sidor, har följande förhållande egt rum: bland under året *vårdade* hafva 39,81 % haft arvet från fäderne, 44,55 % från möderne, 15,64 % från både fäderne och möderne; — motsvarande tal för 1866 voro: 38,58 %; 53,80 %; 7,61 %; — bland under året *intagne*: 39,66 % från fäderne, 48,27 % från möderne, 12,07 % från både fäderne och möderne. — Motsvarande tal för 1866 voro: 19,35 %; 77,43 %; 3,22 %. — Med afseende å könen finnes, att bland de *vårdade* hafva 59,52 % män, 40,48 % kvinnor, haft ärftligt anlag från fäderne; 47,87 % män, 52,13 % kvinnor från möderne; 54,54 % män, 45,46 % kvinnor, från både fäderne och möderne; bland de *intagne* hafva 56,52 % män, 43,48 % kvinnor, haft arvet från fäderne; 57,14 % män, 42,86 % kvinnor, från möderne; 42,86 % män, 57,14 % kvinnor, från både fäderne och möderne. Att af dessa sista

uppgifter draga några slutsatser torde vara för tidigt, särdeles som flere af de föregående åren lemnat mot hvarandra stridiga utslag; det enda, som alla föregående år konstaterat, är att högsta antalet bland vårdade, som haft ärftligt anlag till sinnessjukdom, ärft detta anlag från möderne.

§ 13.

Uppgift på tillfälliga sjukdomar bland å samtliga anstalter för sinnessjukes behandling under år 1867 vårdade.

Tab. 14.

Sjukdomar.	Anstalt.																		Summa.		
	Herrnånds.		Upsala.		Stockholms.		Nyköpings.		Wadstena.		Wexjö.		Göteborgs.		Malmö.		Wäsbys.		m.	qv.	S.a.
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.					
Tyfoidfieber															4	4			4	4	8
Diarrhé	4	8			4	4			4	6			2	2	8			22	20	42	
Frossa												1						1		1	
Modifierade koppor.....														8				8		8	
Tuberkelsjukdom	1	1			1		1	1	1	3				1				5	5	10	
Kräftsjukdom									1										1	1	
Bleksot och blodbrist		4				11						3		1		6			25	25	
Vattusot					1													1		1	
Strupsvulst						2													2	2	
Hjerninflammation	1						1			1				1	1			4	1	5	
Hjernödem	1				1													2		2	
Hjernslagfluss.....					1	1			4	3								5	4	9	
Organisk hjernsjukdom.....									2	1								2	1	3	
Hysteri												2							2	2	
Ögonsjukdomar	2	4	2	1						2	1			2				8	6	14	
Öroninflammation					2													2		2	
Othæmatoma			1											1				2		2	
Halsfluss.....				1	1				1									2	1	3	
Organisk hjertsjukdom.....									1	1								1	1	2	
Körtelsvullnad	1																	1		1	
Akut katarrh i luftrören	1	2			2	3			2	4	2	2	2	1	1	1	1	10	14	24	
Lunginflammation.....	3		9	4	8	2	2	4	6	3				1	2	1		30	15	45	
Akut inflammation i lungsäcken			2		1			1										3	1	4	
Förträngning i matstrupen						1													1	1	
Enkel gastrisk feber	2						2		3	2			1		3	4		11	6	17	
Kronisk magkatarrh	1	2			4	4	1	1	2	3	3	1	1	1				12	12	24	
Enkelt magsår				1															1	1	
Kronisk tarminflammation									4	9	3				7			14	9	23	
Kolikplågor			2															2		2	
Ändtarmsfall											3								3	3	
Ändtarmsfistel.....									1					1				2		2	
Inflammation i bukinnan			1						2									3		3	
Lefversjukdom, gulset					1									1	1			2	1	3	

Sjukdomar.	Anstalt.															Summa.					
	Hernösands.		Upsala.		Stockholms.		Nyköpings.		Wadstena.		Wexjö.		Göteborgs.		Malmö.		Wisby.		m.	qv.	S.a.
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.					
Ägghvitesjukdom					1			1	1										2	1	3
Hopsnrörning af förhuden			1																1	—	1
Inflammation i testikel.....			2																2	—	2
Sjukdom i lifmoder		1							1										—	2	2
Inflammation i bröstkörtel.....									1										—	1	1
Rheumatism					2			1	1							1			1	4	5
Ledvrickning							1												—	1	1
Benbrott.....			1												1				1	1	2
Ros					1	1				2	1	2			1	3			3	8	11
Stötar och friska sår.....	2	3	1											17	2				20	5	25
Rötsår									3										3	—	3
Brännskada	1		3	3															4	3	7
Brand									1							1			—	2	2
Brandiga liggsår					2														2	—	2
Bulnader	3	1						1	1										4	2	6
Karbunkel.....	1				1			1	1					3	2				5	4	9
Kroniska hudsjukdomar	2	1									1								2	2	4
Parasitiska d:o (skabb).....	4	2	1					1				1				11			5	15	20
Summa	30	29	26	10	32	31	7	11	39	44	12	14	7	8	61	38	—	2	214	187	401

Antalet af dem, som under året haft tillfälliga sjukdomar, utgör 401, d. ä. 25,67 % af alla vårdade; sålunda har endast hvar fjerde person öfverhufvudtaget under loppet af året lidit af någon tillfällig sjukdom. Under 1866 hade 33,32 % af de vårdade haft tillfälliga sjukdomar. Enligt hvad uti föregående årens redogörelser blifvit nämndt, har antalet af tillfälligt sjuke år efter år nedgått; den högsta morbiditetsprocenten inträffade, för de sednaste sju åren, under år 1862, då den var 41,26 %; sedan detta år har den minskats årligen till redovisningsårets, som är den lägsta. Detta nedgående uti antalet af tillfälliga sjukdomar är ett ojäfaktigt intyg på de mer och mer förbättrade sanitära förhållandena inom hospitalen. — Med afseende å könen hafva 26,13 % af vårdade män, 23,91 % af vårdade qvinnor varit tillfälligt sjuke. Under 1866 voro de motsvarande talen 31,45 % och 34,95 %. Redovisningsåret är det första inom sju år, på hvilket ett något öfvervägande antal män mot qvinnor haft tillfälliga sjukdomar; under de föregående åren var alltid kvinnornas antal något öfvervägande männernas.

Inom de särskilda anstalterna har det högsta antalet tillfälliga sjukdomar, i förhållande till vårdade sinnessjuke, förekommit å Hernösands och Malmö anstalter. Å den sednare anstalten utgöra de tillfälligt sjuke 43,61 % af de vårdade. Under 1866 var morbiditetsprocenten å Malmö 56,93 % af de vårdade; de tillfälliga sjukdomarnas antal har sålunda derstädes betydligt nedgått; ett förhållande, som vittnar om, att de under de sednare åren vidtagna förbättringarna inom denna anstalt börjat bära frukt. Orsakerna till den betydliga sjukligheten inom Malmö anstalt har uti föregående års redogörelse blifvit angifven; de derstädes förekomna sjukdomarna hafva dock ej varit af någon svårartad beskaffenhet. — Det lägsta antal tillfälligt sjuke finnes å Wexjö, med 12,56 %, dernäst å Upsala, med 17,73 %, o. s. v., då nemligen Wisby ej tages med i beräkning.

Bland epidemiska sjukdomar hafva endast förekommit: tyfoidfeber, diarrhé och koppor. Af den förstnämnda dock endast 8 fall, alla inom Malmö. Äfvenledes endast 8 fall af koppor, inom samma anstalt. Vidtagna försigtighets-

mått förhindrade dessa sjukdomars betydligare spridning. Diarrhéerna hafva yppat sig inom flera af anstalterna, dock endast såsom spridda fall. — Af de åtta tyfoidebersjuka, afledo två. — Högsta antalet fall af någon sjukdomsform tillhör lunginflammationen; af de 45, som förekommit, hafva 25 affidit, d. ä. en dödlighet af 55,55 %; de talrikaste fallen hafva egt rum å Upsala och Stockholms anstalter. — En ännu betydligare dödlighet finnes bland de antecknade fallen af kronisk tarminflammation, enär af 23 vårdade 20 affidit, d. ä. 86,95 %. — Bland de nio fallen af karbunkelsjukdom har blott ett ändats med död. — Såsom lungotsjuka äro endast 10 fall uppgifna; af dessa hafva 6 under året affidit; den uti föregående redogörelser gjorda anmärkningen, att lungot är sällsynt bland sinnessjuka, konstateras af hvarje års erfarenhet. — Skabb infördes till Malmö med en intagen qvinna, samt meddelades till 10 andra qvinnor, innan uppmärksamheten fästades dervid.

§ 14.

Öfversigt öfver antalet sjukplatser, underhållsdagar och medeltal sjuke för dag, äfvensom öfver kostnaden för utspisning och för läkemedel samt totalkostnad för sjukvården, vid samtliga anstalterna för sinnessjukes behandling under år 1867.

Tab. 15.

	Antal sjukplatser vid årets slut.	Antal underhållsdagar.	Medeltal sjuke för dag.	Utspisningskostnad.						Läkemedelskostnad.						Totalkostnad för sjukvården.							
				Totalkostnad.		Medelkostnad för hvarje person för dag.		Medelkostnad för hvarje person för år.		Totalkostnad.		Medelkostnad för hvarje person för dag.		Medelkostnad för hvarje person för år.		Totalkostnad.		Medelkostnad för hvarje person för dag.		Medelkostnad för hvarje person för år.			
				Rdr.	öre.	Rdr.	öre.	Rdr.	öre.	Rdr.	öre.	Rdr.	öre.	Rdr.	öre.	Rdr.	öre.	Rdr.	öre.	Rdr.	öre.	Rdr.	öre.
Hernösands	124	41,689	114	21,555	62	—	51,7	188	70	366	17	—	0,87	3	17	42,125	10	1	1	368	65		
Upsala	155	54,893	150	18,793	79	—	34,2	124	83	657	86	—	1,19	4	34	52,700	65	—	96	350	40		
Stockholms	179	63,287	173	24,918	56	—	39,3	143	44	644	47	—	1,01	3	68	74,270	79	1	17	427	5		
Nyköpings	67	21,699	59	6,874	82	—	31,6	115	34	102	74	—	0,47	1	71	14,532	93	—	66	240	90		
Wadstena	350	120,757	331	48,311	80	—	40,0	146	—	978	93	—	0,81	2	95	89,300	37	—	73	266	45		
Wexjö	180	63,558	175	19,514	59	—	30,7	112	5	339	35	—	0,53	1	93	43,348	9	—	68	248	20		
Göteborgs	67	24,042	66	9,376	38	—	39,0	142	35	109	99	—	0,45	1	64	19,584	39	—	81	295	65		
Malmö	175	63,430	174	26,954	57	—	42,4	154	76	407	67	—	0,64	2	33	58,073	54	—	91	332	15		
Wisby	25	6,056	17	2,893	15	—	47,7	174	10	15	90	—	0,26	—	94	7,171	4	1	18	430	70		
Summa	1,322	439,411	1,259	179,193	28	—	—	—	—	3,623	8	—	—	—	—	401,106	90	—	—	—	—		

1. För sjukplatserna och deras antal inom de särskilda anstalterna har ofvan, uti § 1, blifvit redogjort.

2. Underhållsdagarnas antal uppgår, vid samtliga anstalter, för alla vårdade till 459,411; medeltalet dagligen året om vårdade sjuke utgör sålunda 1,259. — Under 1866 voro de motsvarande talen 440,220 och 1,206. Underhållsdagarnas antal för 1867 öferskjuter sålunda det för 1866 med 19,191, och 53 flere hafva dagligen i medeltal blifvit vårdade under 1867 mot under 1866. — Redovisningsårets antal underhållsdagar och medeltalet dagligen vårdade äro de högsta, som hitintills å Rikets anstalter för sinnessjuka förekommit. — Under år 1862 var medeltalet dagligen vårdade ej högre än 1,044; d. v. s. att ej mindre än 215 flere dagligen året om blifvit vårdade under 1867 än under 1862; att således under dessa sex år 35,8 nya sjukplatser årligen i medeltal tillkommit. Öfverstyrelsen öfver sinnessjukvårdsanstalterna har ansett nödvändigt, att så betydligt, som detta utvisar, utvidga anstalternas verksamhet, i

anseende till de år efter år ökade ansökningarna om inträde för sådane sjuke, som enligt gällande föreskrifter äro tillträde berättigade. — Fördelas underhållsdagarnas antal på antalet under redovisningsåret vårdade (1601), finnes, att hvarje vårdad i medeltal vistats inom anstalt 287 dagar; detta medeltal var för 1866, 291; för 1865, 287.

3. *Medeltal sjuke för dag.* Jemföres det angifna medeltalet sjuke *för dag* för alla anstalter tillhopa, 1,259, med antalet sjukplatser vid årets slut, 1,322, skulle följa, att ej mindre än 63 platser *dagligen* året om varit i medeltal obesatta. Detta är dock ej förhållandet, emedan de flesta af de ofvan, § 1, mom. 1, angifna nytillkomna sjukplatserna vid anstalterna i Upsala, Nyköping, Wexiö och Wisby först under sednare delen af året blefvo ordnade för sjukens emottagning. — Hvad medeltalet sjuke för dag vid de särskilda anstalterna beträffar, upplyser tabellen, att Malmö och Göteborg haft alla platser, så nära som på en, dagligen besatta, att Upsala och Wexiö dagligen haft fem lediga, Stockholm sex, Wadstena 19, o. s. v.

4. *Utspisningskostnaden* har, vid samtliga anstalter, för året varit 179,193 Rdr 28 öre. Fördelas denna summa på underhållsdagarnas antal, erhålles medelkostnaden för utspisning för hvarje person för dag, utgörande 39,00 öre. — Under 1866 var denna utspisningskostnad 37,75 öre; den för 1867 öfverstiger sålunda den för 1866 med 1,25 öre. — Hvad utspisningskostnaden vid de särskilda anstalterna beträffar, utvisar tabellen, att den varit högst vid Hernösands, lägst vid Wexiö. Hvad särskildt Hernösands angår, der ifrågavarande kostnad för 1866 var 40,2 öre, och nu för 1867 uppgår till 51,7 öre, förklaras detta af den hårda missväxt, som under 1867 öfvergiök de norrländska landskapen och derstädes fördyrade lifsmedlen. Den höga utspisningskostnaden för Wisby är orsakad af det låga sjukantalet. Att Malmö har denna kostnad högre än alla öfriga anstalter, utom de nyssnämnda, är mindre förklarligt, likasom ock att vid Wadstena anstalt, belägen i Östergötlands bördigaste trakt, utspisningen kostar mera än vid Stockholms; ett förhållande så mycket mera värdt uppmärksamhet, då i betraktande tages, att sjukplatsernas antal i Wadstena är dubbelt högre än i Stockholm.

5. *Läkemedelskostnaden.* Denna har vid samtliga anstalter tillsammans uppgått till 3,623 Rdr 8 öre. Fördelad på underhållsdagarna blir medelkostnaden för hvarje person för dag 0,79 öre; för hvarje person för år 2 Rdr 87 öre. Motsvarande siffror för 1866 voro: 0,70 öre och 2 Rdr 55 öre. Tabellen upplyser om förhållandet vid de särskilda anstalterna; högst har läkemedelskostnaden varit vid Upsala och Stockholms; lägst vid Wisby och Göteborgs.

6. *Totalkostnad för sjukvården.* Härunder äro hänförda *alla utgifter*, af hvad beskaffenhet de än varit, med undantag endast af sådana, som utgått för reparationer å byggnader eller för nybyggnader, samt för onera och utskylder. Den sålunda upptagna totalkostnaden för sjukvården uppgår till 401,106 Rdr 90 öre. Fördelas densamma på underhållsdagarna, erhålles medelkostnaden för hvarje vårdad *för dag*. Denna blir då 87,38 öre, d. v. s. att hvarje vårdad sjuk i medeltal för hvarje dag kostat 87,38 öre; i medeltal för år, 318 Rdr 59 öre. — Motsvarande tal för 1866 voro: 86,18 öre och 314 Rdr 55 öre. Medelkostnaden för dag under 1867 öfverstiger sålunda den för 1866 med 1,20 öre; för år med 4 Rdr 4 öre. — Skillnaden mellan nu nämnda medelkostnader vid de särskilda anstalterna finnes å tabellen uppgifven; högsta medelkostnaden har varit vid Wisby, Stockholms och Hernösands; den lägsta vid Nyköpings och Wexiö.

§ 15.

Uppgift på vid samtliga anstalter för sinnessjukes behandling i och för sjukvården anställda tjänstemän och betjening.

Tab. 16.

	Öfverläkare.	Biträdande läkare.	Uppsyningsmän.	Föreståndarska.	Sjukvaktare.	Sjukvakterska.	Medeltal sjukplatser, dagligen året om upplagna.	Medeltal sjuke för dag för hvar och en af betjeningen.
Hernösands	1	1	1	1	5	7	114	9,50
Upsala	1	1	1	1	6	11	150	8,82
Stockholms	1	1	1	1	7	16	173	7,52
Nyköpings	1	—	1	1	2	3	59	11,80
Wadstena	1	1	2	2	12	19	331	10,67
Wexiö	1	1	1	1	8	7	175	11,66
Göteborgs	1	—	1	—	4	5	66	7,33
Malmö	1	1	1	1	8	7	174	11,60
Wisby	1	—	1	—	1	1	17	8,50
Summa	9	6	10	8	53	76	1,259	9,75
	15		18		129			

Läkarepersonalen har under redovisningsåret blifvit ökad med en Biträdande läkare vid Wexiö. Då denna anstalt hitintills varit vårdad af Öfverläkaren utan biträde, pröfvades ett dylikt numera behöfligt, sedan sjukplatsernas antal blifvit höjdt från 150 till 180. — Uti antalet af Uppsyningsmän och Föreståndarskor har ej någon förändring egt rum, utan har, oaktadt det betydligt ökade sjukantalet vid åtskilliga anstalter, tillsynen öfver de sjuke ansetts kunna fullständigt öfvervakas med de förutvarande. — Endast vid två af anstalterna, nemligen Wadstena och Wexiö, har sjukvaktarepersonalen behöft förstärkas, med en på hvardera stället. Hela antalet sjukvaktare och sjukvakterskor uppgår till 129; och då medeltalet dagligen vårdade sjuke å alla anstalter under redovisningsåret varit 1,259, följer, att på hvar och en af sjukvaktarepersonalen öfverhufvudtaget i medeltal kommer 9,75 sjuke. Detta medeltal var under 1866, 9,49. Såsom tabellen utvisar, är förhållandet mellan antalet sjukvaktarepersonal och antal sjuke inom de särskilda anstalterna något olika. Lägsta sjukantalet på hvarje sjukvaktare förekommer vid Göteborgs, i förhållande som 7,33 : 1; det högsta vid Nyköpings, i förhållande som 11,80 : 1.

Sammandrag öfver Allmänna Hospitals- och Barnhus-Fondens inkomster år 1867.

	Stats-anslag.		Jordeboks- och hemantals-räntor.		Krono- och kyrkotionde.		Arrendemedel.		Privatadonationer.		Hyresmedel och tomtören.		Kollekt-medel.		Inskrifningspenningar och årsafgifter.		Ersatt underhåll.		Arfsmedel.		Ränta & lån.		Anmärkningsmedel.		Bötesmedel.		Skogs-försäljningsmedel.		Lösen för exproprierad jord.		Tillkommen upp-börd.		Diverse inkomster.		Summa Riksynt.		
	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	
Kongl. Serafimer-Ordens-Gilletts kassa, eller afdrag af deruti ingående nybyggnadsmedel	101,807	68												90	05			7,500				2,740		91	77	30			1,097	45					113,356	95	
Dito: upplupen, men ej influten ränta																						797	74													797	74
Stockholms hospital														21,969	01	24,000						169	76										1,565	30	47,704	07	
Upsala "			75	80	5,798	98	4,488	73		1	35			7,806	24			57	27									317	54	29	63	18,576	54				
Nyköpings "	348	15	26	67	8,146	94	1,355	86	50		2			2,188	44							58	12					335	87	115	60	12,627	65				
Wadstena "			372	85	5,344	30	17,402	38						24,972	90													213	40	1,915	08	50,220	91				
Wexiö "			205	27	6,237	65	1,750	22						13,642	36							150	42					217	64			22,203	56				
Göteborgs "	750		602	04	2,318	93	4,789	81				52	05	3,316	05							15	06					147	96	6	60	11,998	50				
Malmö "	2,168		4,038	77	12,483	42	46,033	28	830	02	5	50		7,838	67		438	20			399	17					599	07	2,748	61	77,582	71					
Hernösands "	150						124	97			9		238	39	6,753	86														131	45	7,407	67				
Wisby "			1,816	03			8,464	56						624	60							115	47							83	76	11,104	42				
Weckholms f. d. hospital					1,200	15	573	42						298	08															50				2,121	65		
Westerås "			248	71	7,670	54	2,822	49			2	46																309	13			11,053	33				
Linköpings "			19	60	4,387	16	8,687	23			79	53																168	75			13,342	27				
Norrköpings "			166	27	2,788	12	3,884	54																				112	17			6,951	10				
Söderköpings "			513	71	6,582	90	3,923	36			8	02																255	79			11,283	78				
Fahlu "	179	22	449	89	4,093	21	300																					152	36			5,174	68				
Örebro "	20				3,863	98	2,345	54																				194	92			6,424	44				
Karlstads "					590	12	214	37																					23	64			828	13			
Skara "	30		386	70	6,610	55	5,151	66																				253	72			12,600	69				
Jönköpings "			464	51	4,139	34	1,654	31																				145	38			6,403	54				
Kalmar "					1,246	60	717	22					74	84														58	06			2,096	72				
Halmstads "					452	60	822	33																				21	02			1,295	95				
Geffe "					327	73																						11	33			339	06				
Malmö barhus					21,178	14																						869	16	38	24	22,085	54				
Summa	105,453	05	9,386	82	105,461	36	115,506	28	880	02	107	86	455	33	89,410	21	31,500		495	47	4,445	74	93	63	30		167	20	1,097	45	4,456	91	6,634	27	475,581	60	

Stockholm af Kongl. Serafimer-Ordens-Gilletts Kamererare-Kontor den 9 December 1868.

K. Stolpe.

Sammandrag öfver Allmänna Hospitals

	A f s k r i f n i n g a r.												U t													
	Af- gångs- procent- er.		Dispo- nerad ränta.		Grund- räntor å förarren- derade lä- genheter.		Remiss- lage.		Återlyf- tade pa- tients- avgifter.		Förmin- skade fa- stighets- och inven- tarievär- den.		Extra afskrif- ningar.		Summa.		Afföning.		Pensio- ner.		Underhåll.		Under- stöd för sjuk- vårdsan- stalterna			
	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.
Kongl. Serafimer-Ordens-Gilletts kassa jemte/ Kamererarens expensmedels räkning)																	8,640					53	94	3,200		
Stockholms hospital										5,727	96			5,727	96	17,640	50					34,542	27			
Upsala "								476	16	6,900	23	15		7,391	39	17,735	84	475				18,793	79			
Nyköpings "							10	86		2,010	27			2,021	13	2,992	34					7,335	17			
Wadstena "	81	18					1	64	408	52	549	56		1,058	90	21,134	74					48,494	28			
Wexjö "							7	17	529	76	2,212	87	1,082	85	3,832	65	13,260	64	150				19,925	89		
Göteborgs "					393	89					883	06			1,276	95	5,698						9,376	38		
Malmö "					3,343	47			373	34	15,561	76	49	76	19,328	33	13,021	26	756	31			26,954	57	556	36
Hernösands "									560	72	796	95			1,357	67	9,201	20					21,555	62		
Wisby "											340	39	16	84	357	23	2,123	83					2,893	15	600	
Weckholms f. d. hospital	7	50	125	02											132	52	467	11					941	97		
Westerås "													102	35	102	35										
Linköpings "							16	39			21,000				21,016	39	621	56								
Norrköpings "							8	64					27		35	64										
Söderköpings "							13	14					73	94	87	08										
Fahlu "																	75									
Örebro "																	100									
Karlstads "																	75						162	60		
Skara "							14				3,000				3,014		380									
Jönköpings "							6	72							6	72	160						19	02		
Halmstads "			222	27				56							222	83	50									
Gefle "								40							40											
Karlskrona "																							18			
Malmö barnhus			662	41											662	41	175						123	12		
Redogörelsen för barnuppföstringshjelp																										
Summa	88	68	1,027	70	3,737	36	79	52	2,348	50	58,983	05	1,367	74	67,632	55	113,552	02	1,381	31	191,189	77	4,356	36		

och Barnhus-Fondens Utgifter år 1867.

ö — i — f — t — e — r.																															
Beklädnad och sängkläder.		Medikamenter.		Ved och lyshållning.		Begravningskostnader.		Byggnader och reparationer.		Inventariers uppköp och underhåll.		Allmänna utskylder.		Skrifmaterier.		Resekostnader.		Skifteskostnader.		Anmärkningsprocent.		Ränta å insatte kapitaler.		Diverse utgifter.		Uppfostringshjälp för fattiga barn.		Summa.			
Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.	Rdr.	ö.		
				203	23									1,463	55	632	07			19	02	2,317	17	388	12			16,917	10		
5,721	32	644	47	13,235	37	39		4,889	33	1,322	82	763	82	365	41									2,838	69			82,003			
5,011	20	657	86	5,014	76	42		8,780	44	1,681	63	132	43	267	88	305	92	29	23					2,502	90			61,430	88		
2,437	30	113	69	1,324	75	19	50	369	32	75	93	12	02	10	95									733	30			15,424	27		
5,690	42	978	93	5,877	97	84		6,428	75	2,281	51	98	43	160	50	346	71							4,433	79			96,010	03		
4,293	09	664	54	3,789	18	12	33	2,073	92	297		37	63	185	94									3,404	74			48,094	90		
2,125	73	109	99	1,051	80	13	50	417	94	71	34	23	61	55		61	50							1,210	68			20,215	47		
7,482	71	407	67	2,859	16	225	50	4,668	87	2,335	22	42	19	207	90	331	55							2,258	04			62,107	31		
4,341	31	347	01	2,577	42	68		2,070	56	2,079	93			281	94									1,672	67			44,195	66		
1,179	48	8	94	578	99			70	81	315	96	41	87			85	89							180	63	189		8,268	55		
65	75	7	40	160		6		6	50					19	85									50	72			1,725	30		
												1	41	15															16	41	
								24	87					22	85									10	14			679	42		
														10															85		
																								3				103			
														4	73	45								1				288	33		
																14	62											394	62		
																								9	53			188	55		
														7	50													57	50		
																												18			
														12	50													310	62		
																												18,212	25	18,212	25
38,348	31	3,940	50	36,672	63	509	83	29,801	31	10,461	34	1,153	41	3,091	50	1,823	26	29	23	19	02	2,317	17	19,697	95	18,401	25	476,746	17		

Kamererare-Kontor den 9 December 1868.

K. Stolpe.

Bil. D.

Sammandrag af Allmänna Hospitals- och**Debet.***Balans från år 1866.*

Uppbördsmäns öfverlevereringar	R:mt R:dr	4,909,87.	
Skulder till diverse verk, fonder och personer.....	» »	<u>61,612,46.</u>	66,522,33.

Afskrifningar.

Se Tab., Bil. C.....			67,632,55.
----------------------	--	--	------------

Utgifter.

Se Tab., Bil. C.....			476,746,17.
----------------------	--	--	-------------

Balans till år 1868.

Behållningar: Kontant		29,314,80.	
Diverse proviantpersedlar med värde.....		11,991,31.	
Spanmål med värde.....		<u>380,72.</u>	41,686,83.
Utlånta medel			427,09.
Fordringar hos diverse verk, fonder och personer.....			27,135,33.
Utestående kronoskatter och andra fordringar i penningar och persedelvärden.....			192,728,21.
Proprie balans			50,89.
Förskotter.....			22,717,83.
Fastigheter med värde.....			2,031,274,34.
Inventarier » »			225,560,79.
Anmärkte poster			<u>1,804,51.</u>
			<u>2,543,385,82.</u>
	Summa R:mt R:dr		3,154,286,87.

Stockholm af Kongl. Serafimer-Ordens-Gilletts

Barnhus-Fondens Kapitalräkning för år 1867.

	R:mt	R:dr	Kredit.
<i>Balans från år 1866.</i>			
Behållningar: Kontant.....		51,831,57.	
Diverse proviantpersedlar med värde.....	»	» 10,506,60.	
Spanmål med värde.....	»	» 501,52.	62,839,69.
Utlånta medel			427,09.
Fordringar hos diverse verk, fonder och personer.....			24,794,74.
Utestående kronoskatter och andra fordringar i penningar och persedelvärden.....			174,198,60.
Proprie balans			50,89.
Förskotter			22,723,38.
Fastigheter med värde			1,443,910,00.
Inventarier » »			221,535,44.
Anmärkte poster			1,804,51.
			1,952,284,34.
Tillkommen ingående balans.....			129,95.
Uppdebiterade medel.....			402,50.
<i>Inkomster.</i>			
Se Tab., Bil. B.....			475,581,60.
Tillökade fastighetsvärden			616,763,34
D:o inventarievärden			33,899,69.
<i>Balans till år 1868.</i>			
Uppbördsmännens öfverleveringar		1,546,88.	
Skulder till diverse verk, fonder och personer		73,678,57.	75,225,45.
			75,225,45.
			Summa R:mt R:dr 3,154,286,87.

Kamererare-Kontor den 9 December 1868.

K. Stolpe.

